

МУДРІСТЬ НАРОДНА

Російські прислів'я
та приказки

МУДРІСТЬ НАРОДНА

Збірник дев'ятий

Випуск 1-й

© Видавництво «Дніпро», 1975.

РОСІЙСЬКІ ПРИСЛІВ'Я
ТА ПРИКАЗКИ

(З українськими відповідниками)

Упорядкувала
Н. Б е л е н ь к о в а

*Видавництво художньої літератури
«Дніпро»* *Київ — 1975*

PΦ
P75

P $\frac{70500-115}{M205(04) - 75}$ 109-75

ВСТУПНЕ СЛОВО

Російські прислів'я та приказки належать до найяскравіших здобутків народного генія. Їхнє тематичне багатство, що поповнювалося впродовж віків, глибини народної мудрості, дотепність і влучність вражають найдосвідченіших у мудрослів'ї.

О. С. Пушкін про прислів'я та приказки висловлювався так: «...Яка розкіш, який смисл, який толк у кожному прислів'ї нашому! Яке золото!», а М. В. Гоголь цінував їх за надзвичайну повноту народного розуму.

Складаючи разом один із різновидів народної поетичної творчості, прислів'я та приказки тільки тим різняться між собою, що коли в прислів'ї висловлюється якась закінчена думка чи твердження, теза з народної філософії, досвіду, знання, то в приказці про це можна знайти лише натяк, на певному місці обірвану думку. Тобто, застосовуючи образний народний вислів, використаний для такого

визначення В. І. Далем, можна сказати: якщо приказка квіточка, то прислів'я вже ягідка.

Однак спільним для прислів'їв і приказок є те, що вони, за словами О. М. Горького, «зразково формують увесь життєвий, соціально-історичний досвід трудового народу...»¹.

В одному з нещодавно опублікованих рукописних збірників давніх (десь початку XVIII століття) російських народних прислів'їв та приказок характер побутування цих зразків мудрослів'я яскраво відбито вже у самій його поетичній назві, де, зокрема, говориться: «Пословицы и присловицы, каковы в народе издавна словом употреблялися и яко в волне морской, тако в молве мирской разглашались, а де[й]ствием в мире, в разговорах между всякими разными делы в пристойности преимуществовали и угождали в приветах, запросах, советах и ответах и в протчем упреждали и утверждали...»².

¹ М. Горький. Про літературу. К., Держлітвидав України, 1954, стор. 244.

² Пословицы, поговорки, загадки в рукописных сборниках XVIII—XX веков. М.—Л., Изд-во АН СССР, 1961, стор. 249.

У прислів'ях і приказках, цих афористичних висловах, поетичних мініатюрах, трудящі маси втілювали свій життєвий досвід, найтонші спостереження над вдачею людей, над силами природи, в постійній боротьбі з якими міцнів людський розум, висловлювали свої погляди на соціально-визвольну боротьбу в класовому суспільстві, виявляли волелюбні мрії і прагнення.

Разом з тим усе багатство прислів'їв та приказок слід оцінювати як певне історичне явище, що відбивало народний світогляд у минулому з усіма його суперечностями. При вдумливому, критичному використанні це багатство і сьогодні служить неоціненним скарбом.

Ф. Енгельс у своїй праці 1875 р. «Емігрантська література», критикуючи народника Ткачова за його ідеалізацію патріархального побуту селянства, для ілюстрації царистських тенденцій серед селян Росії звернувся, зокрема, до російського народного прислів'я: «Бог высок, царь далек». А К. Маркс у 1875—1878 рр. кілька російських народних прислів'їв виписав у свій конспект праці російського хіміка О. М. Енгельгардта, таких, як «Гній і у бога краде», «Вози гній, не лінися, хоч і богу не молися», відзнача-

ючи правильність селянського розуміння відношення раціональної агрономічної культури до релігії¹.

В. І. Ленін, за спогадами В. Д. Бонч-Бруевича, цікавився російськими народними прислів'ями та приказками, коли вивчав словник живої російської мови В. І. Даля. Про влучність і дотепність цих афористичних народних висловів він говорив також, маючи на увазі їх живе побутування в умовах Сибіру, де перебував на засланні: «Чудово! Чудово! Ось де треба вчитися нашим письменникам, однією фразою наповал б'є... Необхідно скласти великий збірник. От буде скарб для белетристів і ораторів»². Сам Володимир Ілліч багато разів використовував прислів'я та приказки у своїх творах.

Традиційні народні прислів'я та приказки, переходячи від покоління до покоління, і сьогодні не втратили своєї актуальності. Вони і в наш час є одним з найактивніших фольклорних жанрів, збагачуючи розмовну і літературну мову

¹ Цит. за книгою: Українська народна поетична творчість. Т. І. Дожовтневий період. К., «Радянська школа», 1958, стор. 333—334.

² Там же, стор. 334.

образністю, емоційною наснаженістю, живими, колоритними барвами, посідаючи значне місце в духовній культурі радянських людей.

Видатний майстер художнього слова радянського часу Михайло Шолохов писав: «Тисячоліттями нагромаджуються і вічно живуть у слові незліченні скарби людської думки і досвіду. І, можливо, в жодній із форм мовної творчості народу з такою силою і так багатогранно не виявляється його розум, так кристалично не відкладається його національна історія, суспільний лад, побут, світогляд, як у прислів'ях.

Влучна і образна російська мова особливо багата на прислів'я. Їх тисячі, десятки тисяч! Як на крилах, вони перелітають із століття в століття, від одного покоління до іншого, і не видно тієї безмежної далини, куди спрямовує свій політ ця крилата мудрість...»¹

Скарбниця народних прислів'їв та приказок весь час оновлюється. Окремі зразки стають рідковживаними чи й зовсім переходять у пасивний фонд, інші, створені

¹ М. Шолохов. Сокровищница народной мудрости.— В кн.: Пословицы и поговорки русского народа. Сборник В. Далея. М., Гослитиздат, 1957, стор. III.

надзвичайно давно, і нині живуть у народній мові. Великою мірою поповнюються вони за рахунок інших фольклорних жанрів — казок, легенд, загадок, пісень. Так, російськими народними прислів'ями та приказками стало чимало образних висловів із байок І. Крилова, а в українців — із байок Л. Глібова. Плідною у цьому відношенні стала також комедія О. Грибоєдова «Лихо з розуму». Ще О. С. Пушкін, захоплюючись цим твором, відзначав, що половина віршів, що входять у нього, стане прислів'ями.

Процес фольклоризації влучних висловів із творів професіональних письменників, із виступів, друкованих праць видатних діячів Комуністичної партії та Радянського уряду, з масових пісень, кінофільмів, підтекстовок у сатиричних плакатах, лунких гасел радянської дійсності у наші дні набув інтенсивного розвитку. Серед прислів'їв і приказок російського та українського народів є чимало спільних або близьких зразків, бо створювалися вони за одних і тих же або подібних історичних обставин. До того ж російські й українські прислів'я та приказки весь час взаємозбагачуються за рахунок майстерних перекладів з однієї братньої мови на іншу.

Перекласти ж прислів'я чи приказку з однієї мови на іншу, особливо коли це стосується мов близьких, іноді буває досить складно, якщо не брати до уваги відповідників цього народного афоризму, що зафіксовані в тій мові, на яку бажано перекласти дане прислів'я чи приказку. Ось чому в пізнавальному, естетичному розумінні, як і в практичному, прикладному, важливим є збирання відповідників та укладання словників прислів'їв і приказок одного з цих народів з численними відповідниками іншого чи навпаки.

Збирання й публікація прислів'їв та приказок одного народу з їх відповідниками мовою іншого народу особливо потрібні при такій спільності походження, близькості історичного та культурного розвитку, як це ми маємо, зокрема, в росіян і українців. А нині, коли російська мова в колі братніх народів СРСР стала другою рідною мовою, сприяючи подальшому бурхливому розвитку радянської культури й мистецтва, така праця набуває особливої ваги, служачи справі глибшого дослідження фольклорних, мовних і культурних зв'язків радянських народів.

Природно, що відповідники прислів'їв

і приказок одного народу в мові іншого, маючи творчий характер, відбивають лише основну думку того чи іншого фольклорного зразка, з різною мірою точності. Однак у гнізді відповідників до прислів'їв та приказок близьких мов часто зустрічаємо і дослівний переклад, який може бути і спільним за походженням, вживаючись паралельно в двох, а то й трьох мовах (наприклад, у російській, українській та білоруській).

Мудрість народного поетичного слова недарма називають крилатою, бо ж вона, мов на крилах, перелітає з місця на місце, несучи в собі зерно життєвої правди, закладеної її творцями. Часто цьому процесу взаємозбагачення крилатим словом сприяє ще й близькість територій, на яких живуть братні народи.

Численні прислів'я й приказки росіян та українців свідчать про надзвичайну близькість поетичної творчості цих народів, про високу майстерність художнього перекладу творців фольклору. Так, російське прислів'я «Поспешись — людей насмешись» і українські прислів'я «Зробив наспіх, як насміх», «Скорий поспіх — людям посміх», «Зроблено спішно, тому й вийшло смішно», російське «Прийти к шапочному разбору» і українське

«Прийти на шапкобрання», російське «Пропал конь, так и оброть в огонь» і українське «Пропав кінь—і узду кинь» та багато інших — це яскраві приклади відповідників у мовах двох братніх народів.

Що народна казка «Ленінська правда», яку вважають своєю і українці, і росіяни, і білоруси, записана вперше у Білорусії — відомо. Але ж де вперше зафіксовано радянські прислів'я «Ленінський заповіт — на тисячі літ», «Від ленінської науки міцніють розум і руки» та інші, які зустрічаємо в збірниках російських, українських та білоруських народних прислів'їв і приказок, сказати важко. Яскраві зразки народного мудрослів'я про В. І. Леніна та його заповіді, про Комуністичну партію — натхненника й організатора наших перемог, про Великий Жовтень, боротьбу за Радянську владу, про СРСР — Соціалістичну Вітчизну народів-братів, про оборону Країни Рад, про Велику Вітчизняну війну, про нове життя, нову мораль, про розвиток науки в СРСР, про будівництво комуністичного суспільства в нашій країні, про боротьбу за мир у сучасному світі створено спільно всіма народами нашої країни.

Блискучі відповідники цим афористичним висловам знайдемо у мові кожного з народів СРСР.

Традиційні прислів'я та приказки у своєму побутуванні найтісніше переплітаються із тими, що фольклоризуються, з'явившись як наслідок бурхливого розвитку подій у нашій країні чи за рубежом.

Характерно, що прислів'я та приказки про події в житті нашої країни перших років Радянської влади створюються і пізніше. Зокрема в повосинний час, крім прислів'їв та приказок про сучасні міжнародні події, про будівництво комуністичного суспільства, керівну роль Комуністичної партії, торжество ленінських принципів у внутрішній і зовнішній політиці Радянського уряду, чимало виникає зразків цього виду народної поетичної творчості, що стосуються багатьох періодів історії Радянської країни чи життя її видатних діячів. Поштовхом до їх створення часто стають визначні ювілейні дати (50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції, 100-річчя з дня народження В. І. Леніна, 50-річчя утворення СРСР, 25- і 30-річчя подвигу радянського народу у Великій Вітчизняній війні та ін.).

«Набирайся сили з грудей матері, розуму — в Комуністичної партії» — так висловлює свої почуття до рідної партії не лише російський народ, а й інші народи Країни Рад. Українське народне прислів'я мовить ще й так: «Ленін — наш батько, партія — мати». Або: «Партії думи — народу служити, думи народу — по-партійному жити» — говориться в російському народному прислів'ї, а українці цю ж думку висловлюють дещо іншими виразовими засобами народного поетичного слова: «Партія наша — народу цвіт, хвала тобі, партіє, на тисячі літ!», «Сила партії незмірна, бо народу вона вірна». В збірках російської народної творчості, наприклад, знайдемо ще й такі прислів'я: «Партія там, де народ, народ там, де партія», «Партія — за народ, народ — за партію», «Партія скаже — народ ділом підтримає». Білоруси те ж саме скажуть так: «Сила партії — в народі», а українці ще й так говорять: «Хто за партією йде, той у народі підтримку знайде», «Наша партія могутня нас веде в ясне майбутнє».

Дуже багато відповідників такого самого змісту знайдемо і в мовах усіх народів СРСР. Російські народні прислів'я та приказки і їхні українські відповідники ра-

дянського часу підкреслюють спільність поглядів обох братніх народів на незламність радянського ладу, трудові й ратні подвиги в ім'я слави Радянської Батьківщини, побудову комуністичного суспільства в СРСР. Про це мовиться, зокрема, і в таких зразках народного мудрослів'я, як «Славний семнадцатый год разогнал всех господ» — «Революція настала — усіх панів розігнала», «Радянська влада — панам завада», «Розколовся світ на свободу і гніт», або «Жить — Родине служить» — «Працюй невпинно — зміцниш Батьківщину», «Той радянський патріот, хто дбає про народ», «Будеш в лаві, як в бою, — Вітчизну велавиш свою» та інших, в яких яскраво відбилися риси сучасної поетичної творчості братніх народів СРСР.

В умовах побудови комуністичного суспільства радянська культура набуває все більше спільних, інтернаціональних рис, національні духовні здобутки кожного з народів СРСР збагачуються культурними досягненнями інших братніх народів. Цей прогресивний процес, за словами Л. І. Брежнєва, «відповідає духові соціалізму, інтересам усіх народів нашої країни. Саме так закладаються основи нової, комуністичної культури,

яка не знає національних бар'єрів і в рівній мірі служить усім людям праці»¹. Російські народні прислів'я та приказки публікувалися багато разів у виданнях різного типу. Найзначнішою із усіх збірок цього виду російської народної поетичної творчості вважається фундаментальне видання В. І. Даля «Пословицы русского народа. Сборник пословиц, поговорок, речений, присловий, чистоговорок, прибауток, загадок, поверий и пр. Чтения Общества истории и древностей российских при Московском университете», М., 1861—1862. Ця збірка публікувалася кілька разів — видання друге в 1879 р., третє — 1905 р. і останнє, вже за радянського часу, — в 1957 р. Чимало видань російських прислів'їв та приказок було здійснено вже в повоєнні роки. Серед них були, зокрема, такі: *Избранные пословицы и поговорки русского народа*. Составили: Н. П. Колпакова, М. Я. Мельц, Г. Г. Шаповалова, М., 1957; *Мудрое слово. Русские пословицы и поговорки*. Составил А. А. Разумов, М., 1957; В. П. Апикин, *Русские народные пословицы, по-*

¹ Л. І. Брежнев. Про п'ятдесятиріччя Союзу Радянських Соціалістичних Республік. К., Політвидав України, 1973, стор. 21.

ворки, загадки и детский фольклор, М., 1957; М. А. Рыбникова, Русские пословицы и поговорки, М., 1961; Пословицы, поговорки, загадки в рукописных сборниках XVIII—XX веков, Памятники русского фольклора. Издание подготовили М. Я. Мельц, В. В. Митрофанова, Г. Г. Шаповалова, М.—Л., 1961; Русские пословицы и поговорки. Составление и предисловие Э. В. Померанцевой, М., 1973.

В 1966 р. у видавництві «Советская энциклопедия» (М.) вийшов із друку «Словарь русских пословиц и поговорок. Составитель В. П. Жуков».

Укладачі збірок прислів'їв та приказок вдавалися до різних засобів їх систематизації, форм подання читачеві, оскільки цей жанр народної поетичної творчості нелегко піддається строгій диференціації та впорядкуванню. Збірки прислів'їв та приказок укладалися як за алфавітним, словниковим, предметним принципами, так і за тематичним, де матеріал розподілено за відповідними рубриками. Якщо остання форма їх подання дає змогу чіткіше підкреслити зміст зразків народного мудрослів'я, їхній тематичний діапазон, то, наприклад, алфавітний принцип, особливо у випадках, коли ма-

теріал невеликий за обсягом, приносить користь своєю цільною подачею окремих гнізд прислів'їв та приказок, через які проходять наскрізні образи, в яких часто виявляються спільність композиції, художня єдність. При такому розташуванні можна швидше знайти потрібне прислів'я чи приказку або ж їхній відповідник, поданий іншою мовою.

Упорядник і видавництво пішли саме таким шляхом при подачі переважної частини матеріалу даної збірки, враховуючи не лише її пізнавальне, художнє значення, але й практичне, прикладне значення для роботи письменників, перекладачів, редакторів, що вже зазначалося у передмовах до двох попередніх видань (1963, 1969 рр.). Радянські народні прислів'я та приказки подано в одному тематичному розділі: «Потому идем вперед, что нас партия ведет». — «Наша партия могутня нас веде в ясне майбутнє».

Володимир Бойко

**Потому идем вперед, что нас
партия ведет.
Наша партія могутня нас веде
в ясне майбутнє.**

**Партия и народ едины, друг от друга
неотделимы. Сила партії незмірна,
бо народу вона вірна. Партія наша—
народу цвіт, хвала тобі, партіє, на
тисячі літ! Партія скаже — народ
ділом підтримає. Хто за партією йде,
той у народі підтримку знайде.**

o

**Потому идем вперед, что нас партия
ведет. За партією йти — у щасті
жити й цвісти. У нашої партії думка
єдина — щоб була щаслива кожна
людина. Наша партія могутня нас
веде в ясне майбутнє. До щастя й
свободи веде партія народи.**

Слово Лєнина и тепєрь тепло. Як у небі сонцє яснє, слово Лєніна не згаснє. Лєнін не вмер — він і тепєр живє. Лєніна заповіт на тисячі літ.

○

Лєнинський завет облєтєл вєсь свєт. Лєнінський заповіт облєтїв вєсь світ. Лєнінові заповіти шанують і дорослі, і діти. Лєніна твори — найясніші в світі зорі. Хто Лєніна твори читає, той про справу його дбає.

○

За коммуністами пойдєшь — дорогу в жизни найдєшь. Комуністи жити нас навчили, і в цьому наша сила.

○

Жить — Родинє служить. Жити — Батьківщині служити. Працєю невпинно — зміцниш Батьківщину. Той радянський патріот, хто дбає про народ. Будєшь у лаві, як в бою, — Вітчизну вславиш своєю.

○

Родину-мать надо любить и захищать. Вітчизна — мати, за неї треба

головою стояти. Батьківщину-мати треба любити і захищати.

○

Славний семнадцятий год разогнал всех господ. Революція настала — усіх панів розігнала. Революція зробила таку резолюцію: «Панів геть, а царю смерть!» Розколовся світ на свободу і гніт. Радянська влада — панам завада. Позаростали дороги, де ходили панські ноги.

○

Была коптилка да свеча — теперь лампа Ильича. Спасибі Іллічу — електрикою свічу. У нас тепер електрики хоч на три Америки.

○

Где власть народа, там победа и свобода. Де у людей власна воля, там кується краща доля. Де воля, там краща доля, там народ — своєї Батьківщини патріот.

○

По-ударному работать — по-зажиточному жить. Працєю ударно — житимеш гарно. В працьовитім колективі

всі заможні і щасливі. Коли добре робити, то добре і жити. Хочеш стать заможним — будь у праці непереможним. Не обмежуйсь планом — виростеш титаном.

○

Кто работает, тот и ест. Хто працює, той і їсть — так вимага соціалізм.

○

Жизнь хороша — и песня весела. Жити стало веселіше, то й співаєм голосніше.

○

Живи не тужи: теперь нет межи. За царату на межі брат брата брав на ножі, колгосп межі зрівняв — і брат брата обійняв.

○

Хороша доля с колхозного поля. Розцвітає наша доля на колгоспнім полі. У колгоспі працювати — лиха-горя не знати. В колективі гарно жити — є що їсти, є що пити, радісно гуртом робити. Тепер радісно нам жити: не панам — собі робити. Ні меж, ні краю колгоспному врожаю.

**Колхоз богат — колхозник рад. Аж
серце радіє, як колгосп міцніє.**

○

**Что у колхоза в амбаре, то у колхоз-
ника в кармане. На колгоспному то-
ку густо, то й у коморі не пусто. За
колгосп дбатимеш — достаток мати-
меш.**

○

**На лень не получишь трудовень. Без
трудодняв не їстимеш пирогів. Тру-
додень хлібом красний.**

○

**Каковы дела, такова и слава. Посій
працю, а слава вродить. Дерево міц-
не корінням, а людина — трудовим
горінням. Щоб було чим хвалитись,
треба добре трудитись. Наречена
славиться трудоднями, а не подуш-
ками.**

○

**У хорошего колхоза и плохая земля
родит. Де колись були бур'яни, там
тепер широкі лани.**

**В хорошем колхозе нет поломанного
воза. В гарній артілі і худоба в тілі.**

○

**За високий урожай агронома ува-
жай. Слухай агронома — буде хліба
вдосталь дома. Наука навчить, як
хліб родить.**

○

**Святой боже пахать не поможет. Не
сподівайся на бога, буде з колгоспу
підмога. Колись на бога надіялись,
та голодні спати лягали. Не бог нам
дає зорати, а тракторист.**

○

**От ленинской науки крепнут разум
и руки. Від ленінської науки міцні-
ють розум і руки. Радянська наука
розв'язує нам руки.**

○

**Тот хорошо живет, кто с наукою
дружит. Ми науку поважаєм, то й
щороку з урожаем. Мічуріна наукою
озброїмось — садами родючими зба-
гатимось.**

Тому бог не нужен, хто с наукою дружен. Не той розумний, хто в церкві служить, а хто з наукою дружить. У нас є змога жити і без бога.

○

Кто с мирным атомом дружит, тот народу служить. Осідлаємо міцно атом, буде мирним нашим братом.

○

Без газеты — как без солнца: и днем темны оконца. Газета для людини — як вікно для хатинц.

○

Кто за счастье борется, к тому оно и клонится. Щастя тому дається, хто за нього б'ється. Щастя в повітрі не в'ється, воно в боротьбі дістається.

○

Советский народ тверже каменных пород. Дружбою спаяний нарід схожий на граніт.

○

Наша страна дружбой сильна. Наша країна дружбою міцна. Наші народи — одного кременя іскри. Народна

дружба й братство дорожче всякого багатства.

○

Мир силен не оружием, а людьми доброй воли. Сила миру не в зброї, а в людях доброї волі.

○

Дружно за мир стоять — войне не бывать. Ми за мир, за труд, ми за те, щоб щасливо жив весь трудящий люд.

○

Советский народ хочет не драться, а в мирном труде состязаться. В дружбі вміють у нас жити, край радянський боронити.

○

Кто на нас нападет, тот и смерть себе найдет. Кто на нас зазіхає, той голову собі зламає. Ми відсіч дамо паліям війни, як в край наш квітучий полізуть вони.

**Пословица не мимо молвится.
Нема приповідки без правди.**

**Аппетит приходит во время еды.
Апетит з їдою прибуває. Хто багато
має, той прагне ще більше.**

○

**Аптека не на два века. Перейшов на
ліки — пропав навіки.**

○

**Артель атаманом крепка. Отаманом
артіль кріпка. Без перевесла сніп —
солома.**

○

**Ах да рукою мах, а на том реки не
переплыть. Ночвами моря не пере-
пливеш. Пальцем потоку не заста-**

вити. Не журись, а за діло берись.
Криком дуба не зрубавш.

○

Баба да бес — один в них вес. Баба і чорт собі рівня. Де чорт не зможе, там бабу пошле. З бабою і дідько справу програв.

○

Бабушка надвое сказала. Надвое баба ворожила: або вмре, або буде жива. Казала Настя: як удасться. Правду казала баба, коли не брехала.

○

Беда всему научит. Біда всього навчить. Біда помучить і мудрості навчить. Навчить біда кашу їсти. Навчить біда плакати. Навчить біда коржі з маком їсти.

○

Беда, коль пироги начнет печи сапожник. Біда, як пироги та швець почне пекти. Коли не пиріг, то й не пирожися, коли не тямш, то й не берися. Як не коваль, то й рук не погань. Швець знай своє шевство, а в кравецтво не мішайся.

**Бедному жениться — и ночь мала.
Як сироті женитися, то й ніч мала.
Бідному жениться — день укороти-
ться.**

○

**Безделье портит человека. Лінощі
псувають людину. Без діла псується
сила. Як без діла сидіти, то можна
одубіти. Де господар не ходить, там
нивка не родить.**

○

**Без муки нет науки. Нема науки без
муки. Доки не намучишся, доти не
научишся. Піти в науку — треба тер-
піти муку.**

○

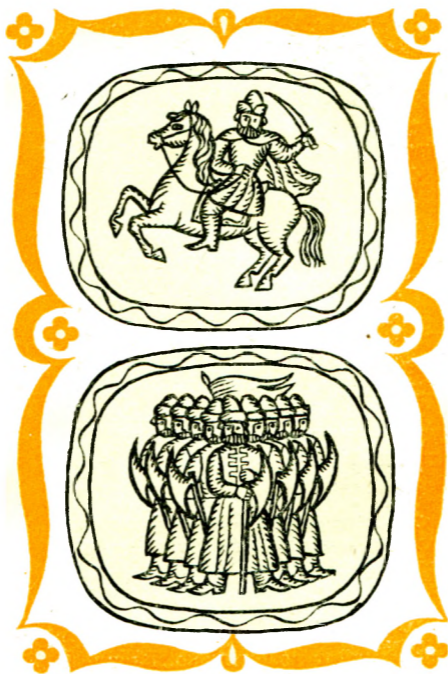
**Без причины нет кручины. Даремно
й чиряк не вискочить.**

○

**Без суда не казнят. Одразу не віша-
ють, а поперед розсудять.**

○

**Без труда не вынешь рыбки из пруд-
да. Щоб рибку їсти, треба у воду
лізти. Без труда нема плода. Печені**

Артель атаманом крепка

голуби не летять до губи. Не терши,
не м'явши, не їсти калача.

○

Без хозияна дом сирота. Без госпо-
даря двір плаче, а без господині —
хата. Всякий двір хазяйським оком
держиться.

○

Бей дробней — больше счету будет.
Бий посуд — ярмарок скоро. Бий,
батько ще купить.

○

Белый свет не клином стал. Хіба
тільки світу, що у вікні, — за вікном
іще більше. Хіба у світі одна вода —
можна й абиде напиться. Не велике
диво — опеньки. Мак сім год не ро-
див, та голоду не було.

○

Ближняя родня — на одном солнце
платья сушили. Ми родичі — на од-
ному сонці онучі сушили. Пень го-
рів, а він руки нагрів, та й став йому
дядьком. Його мати й моя мати в
одній воді сорочки прали. Така рід-
ня, як чорт козі дядько. Василь бабі
сестра в третіх, а я йому сваха.

Близок локоть, да не укусишь. Близько лікоть, та не вкусиш. Хоч близько, та слизько. Бачить корова, що на повітці солома. Близько видати — далеко стрибати. Є в глеку молоко, та голова не влізе. Видно й хати, та далеко чухрати. Коло носа в'ється, а в руки не дається.

○

Блин не клин: брюха не расколет. Череву не дерево — роздається. Пиріг животові не зашкодить.

○

Багатому черти деньги куют. Багатому й чорт гроші носить. Багатому чорт діти колише, а бідному й няньки нема. Багатому й чорти горох молотять. За багачем сам чорт з калачем. Багатого й серп голить, а бідного й бритва не хоче. Багатому й під гору вода тече, а бідному і в долині треба криницю копати.

○

Бодливой корове бог рог не дает. Не дав біг свині ріг. Коли б свині роги, то б білий світ виколола. Якби свині

крила, вона б і небо зрила. Якби на кропиву не мороз, вона б усіх людей пожалила. Не дав бог жабі хвоста, а то б усю траву потолочила. Якби йому довший хвіст, сам би собі боки повідбивав.

○

Божий дар, да попал в худой жар.
Добрий борщик, та поганий горщик.
До божого дару з чортовими ногами.

○

Большому кораблю большое плавание.
Великому кораблеві — велика й дорога.
Коли мені, сліпому, курка, то тобі, видющому, дві. Орел мухи не ловить, а слон за мишею не ганяється.

○

Борода апостольская, а усок дьявольский.
Постава свята, а сумління злочинське.
На бога дивиться, а чорта бачить.
У вічі — як лис, а поза очі — як біс.
Дивиться лисицею, а думає вовком.
Слова твої з маслечком, а совість собача.

Борода выросла, а ума не вынесла.
Борода по коліна, а розум як у дитини.
Шовкова борідка, а розуму рідко.
У бороді гречка цвіте, а в голові
й не орано. Під носом зійшло, а в голові
не посіяно.

○

Бритва остра, да кому ж сестра.
Гарно будяк цвіте, та ніхто квіток не
рве. У пеклі хоч тепло, та хто ж туди
забажає.

○

Будет и на нашей улице праздник.
Буде й на нашому тижні свято.
Колись і на нас сонечко гляне.
Діждусь і я тієї години, коли будуть по шагу
дині. Колись і в нашої кози хвіст
виросте.

○

Будь по-вашему! Нехай ваше зверху
буде. Нехай ваш чорт старший. Нехай
твого батька журавлі, як мого чаплі.
Нехай буде гречка, аби не суперечка.
Нехай риба буде рак.

Бухнул в колокол, не глянувши в святцы. Ударив у дзвіц, як треба в макогін. Бовкнув, як дурень у воду. На городі бузина, а в Кпєві дядько.

○

Бывает, что и медведь летает. Буває, що й муха чхає. Буває, що й теля вовка хапає. Буває, що й корова літає.

○

Была бы уда, а рыба будет. Аби вуздечка, а кінь знайдеться. Було б пшоно, а каша буде. Є молоко, буде й горнятко.

○

Был конь, да изъездился. Був волон, та став козлом. Був колись горіх, а тепер свистун. Був лісничим, а тепер нічим. Зійшов ні в честь, ні в славу. Була сила, та чорти поносили. Перевівся на ковальський пшик.

○

Было, да быльем поросло. Був мед, та гості попили. Пропало, як з воза впало. Димом догори пішло. Було діло, та полетіло. Було, та з водою

пішло (та загуло). Були коралі, та пішли далі, були перли, та ся стерли.

○

Б'ється, як рыба об лед. Б'ється, як рыба об лід. Б'ється, як телячий хвіст у петрівку. Крутиться, як муха в окропі.

○

Вали больше, бурка все свезет. Вали на сірого — сірий повезе.

○

Вали кулем, потом разберем. Хоч кисло, хоч прісно — усе вали вмісто. Пшеничне, гречишне — верни все вмісто.

○

Ввалился, как мышь в закром. Упав у гаразд, як муха в сметану. Заліз, як муха в патоку.

○

В долгу, как в шелку. В боргах, як у реп'яхах.

Везет, как утопленнику. Плив, плив, та й на березі утонув. Трапилось, як сліпій курці просо,—і тим удавилась. Піймав куцого за хвіст. Добре, як голому в кропиві. Поправився вухом об землю. Удалося, як тій Солосі. Ухопив місяця зубами. Баба вловила, в міх положила, а воно — пурх!

○

Век долог, всем полон. Трапиться на довгім віку варити борщ і в глеку. Вік ізвікувати — не в гостях побувати. На віку, як на довгій ниві. Вік прожити — не цигарку спалити. На віку, як на току: і натопчешся й намусуєшся, і начхаєшся й натанцюєшся. Усього буває на віку — і по спині, й по боку.

○

Век живи — век учись. Не вчися розуму до старості, але до смерті. Учись—на старість буде як знахідка.

○

Велик баклан, да есть изъян. Велик пень, та дурень. Високий до неба, а дурний як не треба. Живіт товстий, а лоб пустий. Хороший коровай, та

порепався. Якраз Савці свитка, та тільки рукавів немає. Великий дуб, та дуплистий. Великий, як ломака, а дурний, як собака.

○

В здоровом теле — здоровый дух.
У здоровому тілі здорова душа. На добрий камінець що не дай — змеле. Коли немає сили, то й світ немилый.

○

Взявся за гуж — не говори, что не дуж. Коли страшиш, сам не бійся. Не дуж — не берися за гуж. Пустився в бійку — чуба не жалій. Коли ти мені муж, то будь мені дуж, а як не гриб, то не лізь у козуб. Назад тільки раки лазять.

○

Взятки гладки. Нехай б'ють — олії не виб'ють.

○

Видит око, да зуб неймет. Хоч бачить око, та зуб не йме. Бачить глаз, а зуб не достане й раз. З'їв би паляниці, та зубів немає. Носом чую, та руками не впійму. Рад би очима їсти,

та в пельку не лізе. Бачить корова,
що на повітці солома.

○

Видно птицу по полету. Видно птаха
по пір'ю. Видно пана по халявах.
Пізнати вовка, хоч в овечій шкурі.
Видно між ложками ополоник.

○

Видували ми види! Не такі сосни ми
рубали.

○

Визгу много, а шерсти нет. Багато
дива, мало млива.

○

Вместе тесно, а врозь скучно. Доки
не поберуться — любляться, а побе-
руться — чубляться.

○

На миру и смерть красна. В гурті
і смерть не страшна.

○

Возьмешь лычко — отдашь ремешок.
Затративши чуже личко, ремінцем
мусиш оддати. Не позичай — злий

обичай: як віддає, то ще й лає. Він для тебе маленьку нитку, а з тебе цілу свитку.

○

Волка бояться — в лес не ходить. Боявшися вовка — в лісі не бувають. Боявшися вовка — й без грибів бути. Як нічим не рискувати, то нічого й не мати.

○

Волка ноги кормят. Вовка ноги годують. Якби все вовк лежав, то вже б досі здох. Зайця ногиносять, вовка ноги годують. Затим вовк не линяє, що в кошару часто никає. Кожна пташка своїм носиком живе.

○

Ворочает, как черт в болоте. Орудует ими, як чортяка грішними душами. Крутить, як чорт дорогою. Править, мов чорт болотом. Крутить, як циган сонцем.

○

Вот тебе, бабушка, и Юрьев день. От тобі, бабо, й Юра. От тобі, Савко,

й свитка. От тобі, Гандзю, книш. От тепер, Микито, ні туди, ні сюди.

o

Вот тебе воз и перевоз! На тім же суку сів. Сів, як рак на мілкому. Плюснуло, луснуло та й нема.

o

Вот тебе, небоже, что мне негоже. На тобі, небоже, що мені негоже. На тобі, Данило, що мені немило.

o

Вот хомут и дуга, я вам больше не слуга. Коли моє не в лад, то я із своїм назад. Назад наші з пирогами.

o

Во что черт не нарядится, все бесом глядит. На свиню хоч сідло надінь, все конем не буде.

o

Вперед батьки не суйся в петлю. Не спіши поперед батька в пекло, бо не знайдеш де й сісти.

**В поле за ветром не угоняєшься.
Нащо в криницю воду лити,— вона
й так повна. В ліс дрова не возять.
Не дмухай проти вітру.**

○

**Врать — не мякину жевать. Бреха-
ти — не ціпом махати.**

○

**Врет, что помелом метет. Бреше, мов
шовком шиє.**

○

**Всем сестрам по серьгам. Кожній
свахці по ковбасці. Буде усім по сім.
Усім по сім, а мені вісім.**

○

**В семье не без урода. В сім'ї не без
виродка. Нема роду без вироду. Нема
лісу без вовка, а села без лихого
чоловіка. В болоті не без чорта.
В сім'ї не без п'яниці. Кожне стадо
не без паршивої вівці. І між доброю
капустою є багато гнилих качанів.**

Все равны бобры, один я соболек.
Знайте нас, ми кислиці, із нас квас.
Дивіться на нього сьогодні, бо зав-
тра не дотовпитесь.

○

В сорочке родился. У пічурочці ро-
длвся.

○

Всякому овочу свое время. Всякому
овочеві свій час. Свій час на всяку
справу. Порою сіно косять. Прошло
літо — не ходи в ліс по калину. Тоді
дери луб'я, як дереться. Не тепер по
гриби ходить — восени, як будуть
родить.

○

Всяк сверчок знай свой шесток. Знай,
коза, своє стійло. Знай, кобило, де
брикати. Не літай, вороно, в чужі
хороми. Коли не пиріг, то й не пи-
рожися, коли не тямш, то й не бе-
рися.

○

В тихом омуте черти водятся. Тиха
вода греблі рве. Тиха вода людей то-
пить, а бурна тільки лякає. Од тиха

все лихо. Зверху гарно та тихо, а все-
редині ворухнуться лихо. В потихо-
нях чорт сидить.

○

В трех соснах заблудился. Заблудив-
ся між трьох дубів. На коні їде
і коня шукає. По хаті ходить, а две-
рей не знайде. Заблукав межі хатою
й коморою. Бачить, що в хижі, та
дверей не знайде.

○

В худом котле вода не держится.
Вода в решеті не встоїться. Дірявого
мішка не наповниш. Порожнього
міха не надуть, коли скрізь дірки
йдуть.

○

В чужих руках ломоть шире. В чу-
жих руках завше більший шматок.
На чужій ниві все ліпша пшениця.
Гарна дівка, як засватана. На чужо-
му дворі і кізяк золотом блищить.

○

**В чужом глазу сучок видит, а в сво-
ем бревна не замечает.** Чуже бачить
під лісом, а свого не бачить під по-

сом. Не замітай чужої хижі, дивись, чи своя заметена. Чуже лихо за ласощі, а своє за хрін. Не бачить сова, яка сама. Чужі гріхи перед очима, а свої за плечима.

○

В чужом пиру похмельє. З чужого клопоту голова болить. Хто пив, а мене волочать. Хто кислиці поїв, а на кого оскома напала. Синиця шкоду робить, а журавлю попадеться. Жінка сало гамнула, а на kota звернула.

○

Выеденного яйца не стоит. Не вартий дірки від бублика. Не вартий і ріжка табаки. Не варт і печеної цибулі.

○

Выкрасить да выбросить. Годяще на віник та на смітник. Не варте на віхоть. Як полатать, та в руки не хать, та положить на підтоки, то лежатиме бозна-поки.

*Большому кораблю большое
плаванье*

Выменял кукушку на ястреба. Виміняв ремінець на личко. Виміняв шило на швайку. Виміняв пасок на поясок. Проміняв бика на індіка. Проміняв шило на мотовило.

○

Вынь да положь. Телись, ялова, дай молоко. Забажалось мерзлого в петрівку. Заманулось, як серед зими криги. Бач, чого гирі¹ забажалось,— кісничків.

○

Вышел из конопель по солнышку. Вискочив, як Пилип з конопель. Зоставсь, як на цідилці. Вихопивсь, як голий з маку.

○

Где имение, а где наводнение. Дощик за горами, а Маруся змокла. На городі бузина, а в Києві дядько. Де Крим, де Рим, а де попова груша. Де дощ іде, а де слизько.

¹ Гиря — лисий.

Где наше не пропадало. Лушп, козак,
яйця по цілому в день. Сип, жінко,
перцю, пехай нам на віку хоч раз
гірко буде. Гулять так гулять: бий,
жінко, ціле яйце в борщ. Пить так
пить: сип на копійку квасу!

○

**Где черт муку не молол, а у наших
ворот просыпал.** Видно, що Гапка
млинці пекла,— аж ворота в тісті.

○

Голову вытащил — хвост увяз. Со-
рочку вкупив, а сукман заставив.
Розкидаймо хлівець та нарубаймо
дровець. Поли крає, а плечі латає.

○

Голо, голо, а луковку во щц. Як по-
тягнувся на юшку, то розстарайся
й на петрушку.

○

Голод — не тетка. Голод — не свій
брат. Голодному все до смаку. Го-
лодному й опеньки м'ясо.

Голодному Федоту п ши в охоту. Голодному й вівсяник добрий. Лихо наше — ячна каша, з'їв би й такої, та нема ніякої.

○

Голь на выдумку хитра. Пішла голота на вигадки. Підвів під пень кашлять. Продав kota в торбі. Хитро, мудро, та невеликим коштом. Химпні кури, Мотрині яйця.

○

Горбатого могила исправит. Горбатого могила виправить. Пізно старого kota вчити гопки. Лихого справить заступ та лопата. Яке в колицку, таке в могилку. Якого уродила ненька, такого прийме й земелька.

○

Горе мачехино — пасынок сметаны не ест. Лихо вовкові — зачинили його межі вівці.

○

Горькому кузеньке горькая п песенка. Випав сак і тому бідному. У бідного і приятелі мруть. Бідному Сав-

ці нема долі ні на печі, ні на лавці:
на печі печуть, а на лавці січуть. На
бідного Хому і дерево пада.

○

Грозилась синица море поджечь. Дай
боже нашому теляті вовка піймати.
Не довелося свині на небо дивитись.
Ніхто й не чув, як комар чхнув.

○

Губа не дура, язык не лопатка —
знаєт, что горько, что сладко. Знає
свиня, що таке морква. Хоч дурний,
та хитрий. Сова знає, де кури ночу-
ють. Ласий на чужі ковбаси. Губа
не з лопуцька. Буряк не дурак: на
дорозі не росте, а все в огороді.

○

Губа толще — брюхо тоньше. Серди-
те не бува сите. Вередлива коза вов-
кові корпсть. Коли б кізка не скака-
ла, то б і ніжки не зламала.

○

Гусь свинье не товарищ. Кінь воліві
не пара. Шорник свитнику не това-
риш. Орел не пристає з горобцями.

Дали полизать меду через стеклышко. Давали, та з рук не пускали. Давали, та з кишені не виймали.

○

Дают грош — гуляй как хошь: выпей, закуси, пятак сдачи принеси. Хоч їж, хоч дивись, а щоб ціле було й не голодний був.

○

Два медведя в одной берлоге не ужинутся. Два коты в одном мішку не помиряться. Два коты на одном салі не помиряться.

○

Два сапога — пара. Зустрівся Яким з таким. Обое рябое. Один другого не переважить, хоч на одній гілляці повісь. Яке брело, таке й стріло. Якій їхав, таку й здибав. Надибав свій свого. Якій їде, такого й на віз бере.

○

Двое пашут, а семеро руками машут. Один подає, вісім кладе і кричать — не навалюй. Люди жать, а ми руками махать.

Двум смертям не бывать, а одної не миновать. Одної смерті не минеш, другої не буде. Більше разу не вмреш. Чи пац, чи пропав — двічі не вмирати. Раз мати породила, раз і гинути. Раз козі смерть.

○

Дела, как сажка бела. Живемо, як горох при дорозі: хто не йде, той скубне. Впав у біду, як курка в борщ. Родичів багато, та ніде пообідати. Життя, як собаці на перелазі. Добре, як голому в кропиви. Залишивсь, як на морі без весла.

○

Делать спустья рукава. Робить, як мокре горить. Робить за пухлого душу. Гарно Гапка жито жне — й серпа в руки не бере. Збирався, як свекор пелюшки прати. Так робить, як чорт летить, і ноги звісив. Мухи обжене — та й уже.

○

Дело мастера боится. По роботі знати майстра. В умілого і долото рибу ловить. Не сокира теше, а чоловік. Як добре плече, то й тупиця січе.

Делу — время, потехе — час. На все свій час. Коли почав орати, то у со-пілку не грати.

o

Держи ухо востро. Оглядайся на задні колеса. Бережи вуха, бо вкусить муха.

o

Диво, что у свиньи рыло, да и у малого поросенка тож. Яка диковина, що свиня не кована. Диво — на березні бруньки. Диковина, що собака не кована,— біжить по льоду й не ковзається.

o

Для милого дружка и сережку из ушка. Для милого друга і вола з плуга. Для бажаного друга і коня з плуга.

o

Догадався, как проигрался. Догадався цуцик, як хвіст одпав. Як загнав на слизьке, про підкови згадав.

Доелася ветчинка до лычка. Дожився до самого краю. Урвався бас. Хазяїне, коза вустілки тягне! Догоріла свічка до полицки.

○

Дожили казаки — ни хлеба, ни табакни. Дожився, що ні свитки, ні чобіт. Доживсь — штани одні, а сорочок ще менше. Отакі наші вжитки: ні кожуха, ні свитки.

○

Долг платежом красен. Позичка на боржнику верхи їздить. Позика не штука, та віддача мука. Як беруть—сто коней дають, а візьмуть — і одного не дають.

○

Дорога ложка к обеду. Дорога ложка до обіду, а пообідавши, то й під лавку. Поміч у свій час, як дощ у за-суху.

○

Дорог мил, да негде взять. Ти б, може, тату, і мед їв, та де ж його взяти?

Дорого, да мило, дешево, да гнило.
Дешева рибка — погана юшка. Яка
грушка, така й юшка. Дешевим ко-
нем не їздити. Яка пшениця, така
й паляниця. Краще п'ятак передачі,
аби до вдачі. За полушку ні в борщ,
ні в юшку.

○

До свадьбы заживет. Загоїться, поки
весілля скоїться.

○

Достанется на орехи. Перепаде на
бублики. Почастую тим чаєм, що во-
рота підпираєм. Кому-кому, а куцо-
му буде.

○

Драчливый петух голенаст живет. Не
вдавайся в сварку, бо будеш битий.
Собаки закладались, та хвостів по-
збувались. Один усе закладався, та
й без штанів зостався.

○

Дружба дружбой, а табачок врозь.
Брат мій, а хліб їж свій. Брат бра-
том, сват сватом, а гроші не рідня.
Кум не кум — не лізь у горох. Брат
братом, а бринза за гроші.

**Дружному стаду волк не страшен.
Собором і чорта поборем.
Дружні сороки й орла заклюють.**

○

**Дурака и в бане бьют. Дурного Ки-
рила і Химка побила. Товчуть дурня
у шинку, товчуть і в церкві.**

○

**Дуракам закон не писан. Дурному
гори немає, а все низ.**

○

**Дуракам счастье. Пуста голова ані
посивіє, ані полисіє. Дурень, на боч-
ці сидячи, вовка за хвіст упіймав.**

○

**Дурак, дурак, а об угол головой не
ударится. Хоч дурний, та хитрий.
Уманський дурень: з чужого воза
бере та на свій кладе. Дурний, дур-
ний, а в огонь не полізе.**

○

**Дураков не сеют и не жнут — сами
родятся. По дурнів нічого в Київ їхати,
вони й тут є.**

Дурное дело нехитрое. Не штука — вбити крука: злови-но живого. Добре господні, коли повно в судині. При добрій годині і дурень човном правитиме. Добре чорту в дудку грати, сидячи в очереті. Добре вогонь горить, як є чим підпалить.

○

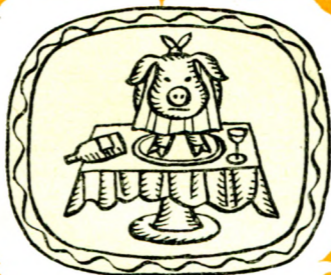
Ему замеси да и в рот поднеси. Дай у руки, покажи ще й у рот положи, то він і тоді розкришить. Дай яєчко, облупи ще й у рот поклади.

○

Если бы да кабы во рту выросли грибы. Ех, якби та якби та вросли на голові гриби, то був би город. Якби хліб та одежа, то їв би лежа. Коли б не пліш, то і голо не було б.

○

Есть квас, да не про вас. Єсть квас, та не для вас. Не для пса ковбаса, не для кицьки сало. Є сало, та не для kota. Не для Гриця паляниця. Як твое не мелеться, то не бігай з кошиком.

*Во что черт не нарядится,
все бесом глядит*

Ехал к брату, а заехал к свату. Їхав до Хоми, а заїхав до куми.

○

Ехал наживать, а пришлось прожигать. Думає поїсти та пошпи, а воши танцювати заставили. Пожигивсь, як пес макогопом. Надіявся дід на обід, та й води не пив. Пішов по шерсть, та вернувся стрижений.

○

Ешь пирог с грибами, держи язык за зубами. Помовч, язичку, кашки дам. Чуй не чуй, бач не бач, а мовчи.

○

Еще не тот наг, что лыком перевязан. Іще не то біда, як у просі лобода, а біда, як ні проса, ні лободи. Не голодна корова, коли під ногами солома.

○

Жди у моря погоды. Чекай, батьку, літа, поки кобила здохне. Чекай, собачко, здохне конячка, матимеш м'ясо.

Жениться — не лапоть одеть. Заплюбитись — не дощик переждати. Перш ніж оженитись, треба роздивитись.

○

Живчиком бегає. Швидкий, як мотиль. Аж шкура на ньому горить. Як на шурупах ходить. Такий жвавий, як біс уночі.

○

Жизнь прожить — не поле перейти. Життя прожити — не поле перейти. Вік прожити — не дощову годину перестояти. Вік ізвікувати — не пальцем перекивати. На довгим віку усього доведеться. Із щастя та горя скувалася доля. Життя, як терниста нива: не пройдеши, ноги не вколовши.

○

Забился, как колос в волос. Прип'явся, як реп'ях до кожуха. Прилип, як шевська смола.

○

За большим погонишься — малое потеряешь. Як відкусиш багато — ковнеш мало. За більшим поженись, та й того рішись. Лучив у корову, а по-

пав у ворону. Цурався сіряка, а тепер і онучі радий.

○

Заварил кашу — надо расхлебывать.
Купили хрину — треба з'їсти. Наварив пива, начинив дива. Заварив потравку — носом об лавку.

○

Завить горе веревочкой. Трахнути лихом об землю. Нехай наше лихо скаче.

○

Загорелся сыр-бор из-за сосенки. Полаялися за масляні вишкварки.

○

Задним умом крепок. Якби той розум спереду, що тепер ззаду. Повів коня кувати, як кузня згоріла. Якби знаття, що в кума ппття, то сам бп пішов і дітей забрав.

○

Залетела ворона в чужие хоромы.
Свиня в наритниках, так уже й кінь.
Де соколи літають, туди ворони не пускають.

**Замах рублевый, удар грошовый.
Хіть, як у вола, а сила, як у комара.
Ставився, як лев, загинув, як муха.**

○

**За мое же добро переломили ребро.
За моє жито мене ж бито. Нашим
салом та по нашій шкірі. Взувся в
мої чоботи, та мене ж і лає.**

○

**За море по еловы шипки. Мандрує
по довгі лози.**

○

**За мужем жена всегда госпожа. Чо-
ловік як ворона, та все ж мені обо-
рона. За Панасом — Панасиха. Хоч
у мене мужичок з кулачок, а я таки
мужикова жінка.**

○

**За неимением гербовой пишем на
простой. Поневолі заєць біжить, як
літати нема чим.**

○

**За одного битого двух небитых дают.
Хлопець і тепер карбованця варт,
а як йому боки намнуть, то й два
дадуть.**

**За свой грош всюду хорош. Якби Хо-
мі гроші, був би й він хороший, а як
нема, то й всяк мина.**

○

**За семь верст киселя хлебать. За
кільце кишки сім верст пішки.**

○

**За словом в карман не лезет. За сло-
вом до кишені не лізе. Не дасть собі
в кашу плюнути. Не плюй, бо вона
й сама чвиркне. Еге, ця на обидві ко-
вана! Я сама та насилу одгризлась
од села.**

○

**За ушко да на солнышко. За вухо та
туди, де сухо. За косишки та в пово-
лочку. А тягніть Варвару на роз-
праву.**

○

**Захотел молочка от бычка. Хотів з
чорта м'яса, як він не пасеться. Не
сподівайся з жука меду їсти.**

○

**Зацепил — поволок, сорвалось — не
ко двору пришлось. Чи взяв, чи не**

взяв, аби за моє стало. Купив за три
огляди. Не зівай, Хлимко, на те ярма-
рок.

○

Зашел в чужую клеть молебен петь.
Заліз у чужу солому, та ще й шеле-
стить.

○

**Здравствуй, женившись, да не с кем
жить.** Здрастуй, Маріє, я твій Федір.
Чолом, тату, я ваш хрещений батько.
Добрідень на великдень, будьте здо-
рові з Новим роком.

○

Зимой снега не выпросишь. Посеред
зими льоду не випросиш у куми.
У такого й чорт ладану не достане.

○

Змея подколодная. Баба з пекла ро-
дом. Язя з пекла родом. Баба сім
миль з-за пекла. Єгипетська мума.
Баба з кованім носом.

○

Знаем мы вашего брата! У нас такі
почували та й сокиру вкрали. Бага-
то вас таких, та не всі вкупі.

Знай наших: последняя копейка ребром. Коли ласувать, так ласувать: бий, жінко, ціле яйце в борщ!

o

Знать сокола по полету, добра молодца по походке. Видно сокола по польоту, а сову — по погляду. Видно пана по халявах.

o

Из кулька в рогожку. Змарнів, як полова. З дощу та під ринву. Из сковорідки та в огонь.

o

Из-за куста и ворона востра. На печі то й баба хоробра.

o

Из огня да в полымя. Утікав перед вовком, та впав на ведмедя. Тікав від диму, та впав у вогонь. Варувався кия, та дістав нагая. Пожививсь, як Сірко паскою. Хотів обминути пень, та наїхав на колоду.

o

И мы не лыком шиты. І моя душа не повстанка. Коли б була мати кишени

не повузила, були б і в мене широкі рукави. І паша губа не фляша, те з'їсть, що і ваша. Нащо нам люде, нас самих буде. І моя душа не з лопуцька, того хоче, що і людська.

○

И мы не на руку лапоть одеваем. І ми люди добрі, і наша мати не си-ниця. Він теж не лівшею ніс сякає. В один чобіт не взуємо дві ноги. І я колись під школою ночував.

○

И на старуху бывает проруха. Кінь на чотирьох, та й то спотикається. І залізо ржа з'їдає. І на мудрім дідько на Лпсу гору їздить. Не зарікайся, трапляється, що й по мудрому чорт катається.

○

И нашим, и вашим. Сюди гав, туди дзяв. Він каже і сіро, і біло. Куди вітер, туди й він.

○

И щуку бросили в реку. Поставили козла город стерегти. Замкнув вовка

межи вівці — нехай тюрму знає. По-
карали kota мишами.

○

И я там был, мед-пиво пил, по усам
текло, а в рот не попало. Оце і вся
казка — живуть, хліб жують і постолом
добро возять.

○

Кабы на сойку да не свой языкчок,
кто б про нее знал. Чорт би дятла
знав, якби не довгий ніс.

○

Как в воду канул. Мов у воду пір-
нув. Пропав, як з мосту впав. Про-
пав — і собаки не загавкали. Як ко-
рова язиком злизала. Як хап ухочив.

○

Как волка ни корми, а он все в лес
тянет. Вовка як не годуй, а він усе
в ліс дивиться. Вовча натура в ліс
тягне. Не сподівайся дяки від при-
блудної псяки. Вовка в плуг, а він
к чорту в луг.

Как кот наплакал. Як кіт наплакав. Багацько, як за шаг часнику. Із мишачу бідницю.

○

Как об стенку горохом. Як об стіну горохом. Як до пня говорити. Затявсь у волову шкуру. Так як на пеньку став. Упертий, хоч черепком вухо ріж. Ані вбий, ані влий. Хоч гавкай на його — нічого не вдієш.

○

Какова Ананья, такова у нее и Меланья. Які самі, такі й сніи. Який дуб, такий клин, який батько, такий сніи. Яке коріння, таке її насіння. Руді батьки, руді в них і діти. Дурна мати — дурні діти. Сова не приведе сокола. Тернина грушок не родить. Зі злої трави лихе й сіно.

○

Каково есть, таково и в люди несть. Куди піде Лесь, то всюди увесь.

○

Как с козла молока. З козла ні вовни, ні молока. З бика ні лою, ні молока. З попелу галушки не вдаються.

Добра, як з курки молока, а з верби петрушки. Користі від нього на два шаги, та й ті щербаті. З нього помочі, як з осики груш. Стільки з його користі, як з чорта смальцю.

○

Как сорвалось, так и брякнулось. Лясь, як дурний батогом по воді, та й дивиться, чи сліди знати. Скаже, як з воза ляпне. Як дурень з печі. Бовть, мов козел у воду. Торох, як дурний з-за рогу. Сиділа баба на печі та й каже: «Але!»

○

Карман шире! Наставляй ширше! Завтра з мішком! А дзусь холодцю їсти.

○

Кататься, как сыр в масле. Плаває, як вареник у маслі. Плигає, як пампух в олію.

○

Каши маслом не испортишь. Сметаною вареників не зіпсуєш.

*Молодец против овец,
а против молодца и сам овца*

Каюсь, виноват! Що ж, винуват, їв гуси!

○

К милому семь верст не околица. До любої небоги нема далекої дороги.

○

Когда дрова горят, тогда и кашу варят. Лови рибку, як ловиться. Гуляй, дитино, поки твоя година. Не тоді до млина, як вітру нема. П'ятниця удруге не трапиться.

○

Кобыла с волком мирилась, да домой не воротилась. Коза з вовком мирлася, та й ратичок лишилася. Коза з вовком тягалася, поки в горе убралася. Коза з вовком тягалася — тільки шкура й зосталася.

○

Когда царь Горох с грибами воевал. За царя Панька, як земля була тонка. За царя Митрохи, колп людей було трохи. Це тоді було, як баба була дівкою. За царя Горошка, як людей було трошки, як сніг горів,

а соломою гасили, а свині з походу йшли.

○

Коготок увяз — всей птичке пропасть. Кігтик застряг — пронав птах. Зав'яз пазурець — пташці кінець. Як вухо ввірветься, то й дзбан розіб'ється.

○

Козьи рога в мех не идут. Не буде з песького хвоста сита.

○

Комары кусают до поры. І на жалку кропиву мороз буває. І на пса прийде зима.

○

Кормят калачом, да в спину кирпичом. Нагодують калачем та в спицу рогачем. Хлібом кормлять, а стеблом очі колють.

○

Кто без призора в колыбели, тот весь век не при деле. Нагинай гілляку, поки молода. Коли дитини не на-

вчиш у пелюшках, то не навчиш і в подушках.

○

Кто в лес, а кто по дрова. Кто в ліс, а хто по дрова поліз. Кто до ліса, а хто до біса. Кто в луг, а хто в плуг. Кто в горох, а хто в сочевицю.

○

Кто позже пришел, тому обглоданный мосол. Прийшов гість, та на голу кість. Кто пізно ходить, сам собі шкодить.

○

Кто смел, тот два съел. Чия відвага, того й перемога.

○

Кто старое помянет, тому глаз вон. Кто давнє пом'яне, той лиха не мине. Кто давнє поминає, той щастя не має.

○

Кто чесночку поел — сам скажется. Не їла душа часнику, то й не смердітиме.

Куда конь с копытом, туда рак с клешней. Куди кінь з копитом, туди й жаба з хвостом. Коваль коня кує, а жаба й собі ногу дає. Натє й моїх п'ять, щоб було десять. Натє й мій глек на сироватку, щоб і моя була масниця. Натє й мою баночку на дьоготь. Не всім туди раком лізти, де зозуля кує. Натє і мій глек на капусту, щоб і я була Настя. Натє й мої штани, нехай визоляться.

○

Куда ни кинь — все клин. Світ клипом зійшовся. Куди не кинь, а все наверх дірою. Сюди кинь, туди кинь, а все голим на п'яти. За що не вхопись, все в люди покотись.

○

Куй железо, пока горячо. Куй залізо, поки не загасло. Коваль клепле, поки тепле. Коси, косо, поки роси. Коси сіно, поки сонце світить. Тоді дівку віддавай, поки люди трапляються.

○

Купил дуду на свою беду. Купив чорта з рогами на свою шию. Найняв куцого без хвоста.

Купил — нашел, еле ушел, сдачу давали, да не догнали. Купив, та насилу втік. Погані люди стали: візьми нишком, зразу й кажуть, що злодій.

○

Ладил мужичок челночок, да свел на уховертку. Зробив з дуба шпичку. Зробив з лемеша швайку. Склеїв чорта з рогом. Кував, грів, та на пшик звів.

○

Легок на помине. Про вовка помовка, а вовк до хати. Про вовка річ, а він навстріч.

○

Либо грудь в крестах, либо голова в кустах. Хоч голова в кустах, хоч груди в хрестах. Або дома не бути, або волю здобути.

○

Либо пан, либо пропал. Хоч пан, хоч пропав. Або виграв, або програв. Або рибку з'їсти, або на дно сісти. Або зиск, або втрата. Що буде, то буде, а голови не зірвуть.

Липнет, как смола. Прилип, як шевська смола до чобота. Приліпився, як п'явка до тіла. Прилип, як до Гандзі Пилип.

○

Лиса придет — и курица раскудахчется. І баран буцне, як зачешиш. Кожне одбивається, як пападають. Познаєш вола, як на ногу наступить.

○

Ложка дегтя испортит бочку меда. Одна паршива вівця все стадо спаскудить. Від одного гпилого яблука увесь віз згниє.

○

Лучше поздно, чем никогда. Краще пізно, як ніколи. І я навчуся на сьомій дитині дівочити.

○

Лучше синица в руках, чем журавль в небе. Краще синиця у жмені, аніж журавель у небі. Близька соломка краще далекого сінця. Краще маленька рибка, як великий тарган. Краще нині горобець, як завтра голубець. Як з лихим квасом, то ліпше

з водою, аби не з бідною. Краще їсти хліб з водою, аніж буханець з бідною. Краще погано їхати, аніж добре йти.

○

Любит, как собака палку. Любить, як собака цибулю. Так любить, як порох в оці. Люблю, як сіль в оці, а тернину в боці. Люблять, як собаки діда з порожніми торбами.

○

Любят — кулаками голубят. Люблять мене хлопці — за кулаками й світу не бачу.

○

Мал золотник, да дорог. Малий золотник, та важок. З малої хмарп великий дощ буває. Маленьке, але важкеньке. Малі тілом, та великі духом. З малої іскри великий вогонь буває. Хай річка й невеличка, а береги ламає. Невелик червінчик, та дорогий.

○

Медведя не убил, а шкуру запродав. Ще вовка не вбили, а шкуру продають. Ще не зловив, а вже скубе. Ще

й риби не піймали, а вже заходилися юшку варити. Журавель у небі, а ти вже йому ціну складаєш. Де ще теля, а він уже з довбнею бігає. Коли ще косовиця, а ми вже сіно возимо. Де ще те лоша, а вже й обротьки плетуть.

○

Медведь пляшет, а цыган деньги берет. Коваль кує, а ковалиха в корчму йде.

○

Мели, Емеля, твоя неделя. Мели, Іване, доки вітру стане. Плети, плети, я чув таких, як ти. Говорив Мирон рябої кобили сон. Говори, Климє, нехай твоє не гине. Балакай, слухачам вуха не болять. Говори, доню, виговоришся. Співай, дядьку, вона довга. Верзи, верзице, поки верзеться. Гомони, стара, люблю слухать.

○

Мели, кривая, грош на полке. Мели, дурню, доля буде. Тирири, бабонько, дам п'ятак. Мели, Денисе, погода тягне.

Мелко плаваєшь... Не втнеш, Панько, тіста, бо ячмінне. Слаба роса проти морозу. Не той ще носок, щоб клював у пісок.

○

Метко попадаєт — ногой в лужу. Влучив батька по колінах. Попав кулею в пліт.

○

Мечется, как вор на ярмарке. Вертється, як швець у ярмарку. Ганя, як кущий бик по череді, як чорт по болоту. Мордується, як чорт у лотках.

○

Мило не мило, а денежки платила. Бачили очі, що купували, — їкте, хоч повилазьте.

○

Милости прошу к нашему шалашу хлебать лапшу, а говядины после покрощу. Сьорбайте, хлопці, юшку, а риба насподі.

Мимо двора щей хлєбать. Ласкаво просимо мимо наших воріт борщу сьорбати. Милості прошу на своїх харчах. Рад би гостю, та хліба шкода. «Їж, кума!» — «Так ложки нема».

○

Мне все трын-трава, все щавель-дудка. Те мені і не свербить, і не болить. Я не я й рука не моя. Хоч куй, зозуле, хоч не куй, мені й одуд закує.

○

Много выбирать — женатым не бывать. Одказлїва дівка до сивого волосся додївує. Сидїла дівка та й висидїла дїдька. За вибїрки дасть бог витрїшки. З богом, Парасю, коли люди трапляються.

○

Много сватається, а одному достанеться. Сватає сім, а дівка буде не всім. Кому калач пікся, а кому довівся.

○

Много шума из ничего. Багато галасу даремно. Грім рака вбив. З великої хмарн малїй дощ. За онучу збили бучу. Сваряться за мїх, а в мїху ні-

чого немає. Не стільки млива, скільки дива.

о

Молодець красив, да на душу крив. Наша Галя як краля, та тільки душа невмивана.

о

Молодець против овец, а против молодця и сам овца. Завзятий, мов перець, поки не вийде на герець. Це тая Солоха, що кури полоха. Не то молодець, що за водою пливе, а то молодець, що проти води. Хоробрий: на лежачу березу в сам верх лізе. Сміливий — як жаба: плига в воду і не хреститься.

о

Молодо-зелено. Молодо-зелено, гулять велено. Молодість — буйність, а буйність — дурість. Зелений, як рута.

о

Моя хата с краю. Моя хата скраю. Про мене — нехай вовк траву їсть. Наше діло півняче: проспівав, а там хоч не розвидняйсь. Наше діло теля-

че: наїлись та й у хлів. Наше діло мірошницьке: підкрутив та й сів.

○

Муж да жена — одна сатана. Чоловік та жінка — одна спілка.

○

Мягко стелет — жестко спать. Мяко стеле, та твердо спать. Бійся не того собаки, що бреше, а того, що лащиться. На язиці мід, під язиком лід. Слова масні, а пироги пісні. Інша рада гірш як зрада. У вічі — як лис, а за очі — як біс. Слова ласкаві, та думки лукаві. Янгольський голосок, та чортова думка. Як приймали, то й сала давали, а як прийняли, то й хліба не дали.

○

Мы и сами с усами. Знаєм і без попа, що в неділю свято.

○

Мы люди неграмотные, едим пряники неписанные. Ми люди прості: хліба скибку, сяку-таку рибку, сала шматочок, солі дрібочок та горілочки

чарччу,— заморюся, чхну та й знову почну. Мені чи карася, чи поросся — аби наїстися.

○

На бідного Макара все шишки летят. Бідному Савці нема долі ні на печі, ні на лавці. Пішого сокола і ворони б'ють. На похиле дерево всі кози скачуть. Через низький тин усі собаки скачуть. Бідному все в очі вітер віє. На убогого всюди капає. Хто везе, того ще й підганяють.

○

На безрыбье и рак рыба, на безлюдье и Фома дворянин. На безриб'ї і рак рпба, на безлюдді і Хома чоловік. В степу і хрущ м'ясо. Голодному й опеньки м'ясо. Де не маєш співця— послухаєш горобця. Нема чобіт — взувай постолі.

○

На бога надейся, а сам не плошай. На бога покладайся, а розуму тримайся. На бога взивай, а руки прикладай. Обіцяв бог дати, тільки казав заждати. Хто все богу молиться, той швидко оголиться. Святі хлібом не

пагодують. Тоді бог дасть, як сам заробиш. На бога надія й на кума Матія. Не все до бога, треба й до розуму свого.

○

На брюхе шелк, а в брюхе щелк. Нема нічого в казані, а золото на каптані. На нозі сап'ян рипить, а в борщі тряся кипить. Це ті пани, що в самоварі куліш варять. Полову їсть, а фасону не теряє.

○

На вкус, на цвет товарищей нет. На любов і смак товариш не всяк. Кожен Івась має свій лас. У всякої Пашки свої замашки. Хто хоче — сокоче, а хто хоче — кудкудаче. Той хоче гарбузів, а той огірків.

○

На все руки мастер. Майстер на всі руки. У нього руки на всі штуки. Що вхопить, те й зробить. Хват на всі заставки. І в коло, і в м'яло. І швець, і кравець, і на дуду грець.

На всякого мудреца довольно простоты. Трапляється, що й по мудрому чорт катається.

o

Наговорить три короба. Наговорити сім мішків гречаної вовни. Наказав на вербі груш. Оце вже на осіці вислиці, а на вербі груші. Городить таке, що й на вуха не налазить. Городить таке, що й купи не держиться.

o

Надоел хуже горькой редьки. Надокучив, як парена редька. Став мені сіллю в оці. Став мені хрином у носі. Допік гірш од сирої кваші. Ходить, як корова за телям.

o

Надулся, как мышь на крупу. Надувся, як півтора нещастя. Скривився, як середа на п'ятницю. Надувся, як сич на погоду. Насупився, як чорна хмара.

o

Назвался груздем — полезай в кузов. Назвався грибом — лізь у кіш. Хто

стає вівцею, того стрижуть. Пустився в бійку — чуба не жалій. Вола звать в гості не мед пить — воду возить. Як ти мені муж, то будь мені дуж, а як не гриб, то не лізь у козуб.

○

На левую ногу встал. Встав на ліву ногу. Не тією ногою поріг переступив. Розгнівався, бо йому муха на ніс сіла. Сердиться, що не тим боком корова почухалась.

○

Налетел и топор на сук. Доскакався м'ячик, доки на гвіздок проколовся.

○

На наш век хватит. Є і буде, і знаєм, де взять.

○

На него черт три года лапти плел. Йому і муха на заваді. З ним ні стій, ні погони. Він такий, що тільки на богові й не їздив. Не з доброї муки зліплений. Цій бабі сам чорт на вилах у вікно чоботи подавав, бо підступитись боявся.

На обѣдѣ все соседи, скатерть со стола — и дружба сплыла. Як їдять та п'ють, то й кучерявчиком зовуть, а як поп'ють, поїдять,— прощай, шолудяй. Як Микита воли мав, то й Микита кумував.

○

На обухе рожь молотить и зерна не уронить. Хоче з лавки впасти і тілка не забити.

○

На полатях лежать — ломтя не видать. Из спання не купити коня, а з лежі не справити одежі.

○

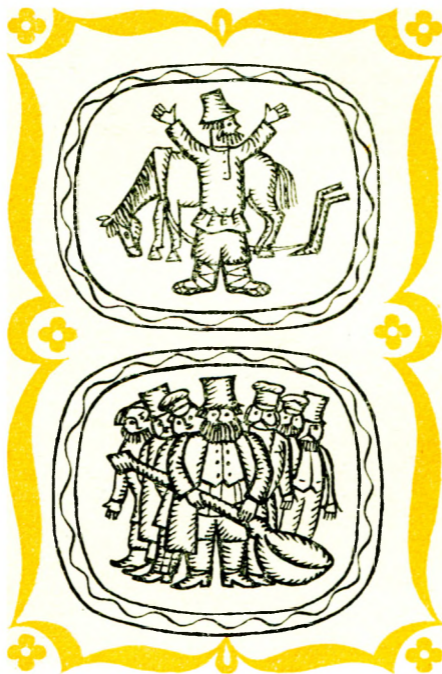
Напоролся плут на мошенника. Наскочив чорт на біса. Добрий та на доброго наскочив: один другому не видасть.

○

Наряжается, что Меланья на свадьбу. Чепуриться, наче на весілля.

○

Насильно мил не будешь. На милування нема силування. Силуванним

Один с сошкой, семеро с ложкой

волом не доробишся. Не допоможуть і чари, як хто кому не до пари. Не спаруєш голубки до півня, бо голубка півневі не рівня. Силуваним конем не поїдеш. Силком не націлуєшся. Не моргать брові і вусу, коли дівка не по вкусу.

○

Насказал семь четвергов и все кряду. Наговорив сім мішків гречаної вовни і всі неповні. Наказав на вербі груш.

○

На скорую ручку — комом да в кучку. Стук-грюк, аби з рук. Косо, криво, аби живо. Зробив з дуба шпичку.

○

На то и щука в море, чтоб карась не дремал. На те й щука в морі, щоб карась не дрімав. Для того й муха на світі, щоб лівиві удень не спали.

○

На ходу подметки рвет. Цей і на льоту хапа. З-під стоячого підешви випоре. По крашанках пройде і жодної не роздавить. І риби наловить,

і ніг не замочить. Був і на коні, і під конем. Він вміє піймати вовка за вухо. Його і чорт в ступі не влучить. Занюхає ковбасу в борщі.

○

Начать за здравие, а кончить за упокой. Почав за здравіє, а звів на упокій. Почне про воли, а кінчає про голуби. Із ворон почали, а на сороки перевели.

○

На чужой каравай рот не разевай. На чужий коровай очей не поривай, а рано вставай та собі учиняй. Краще своє латане, як чуже хватане. Не сунь носа до чужого проса. На чуже шпінце окріпцю не приставляй. Чужий кожух не гріє. Не микайся, Грицю, на дурницю, бо дурниця тобі боком вилізе.

○

На чужой роток не накинешь платок. Чужий рот не хлів, не зачинити. Рот не город—не загородиш. Великої треба хусти, щоб зав'язати людям усти. Людям язика не зав'яжеш.

Нашел топор под лавкой. Найшов сокиру під лавкою. Найшов, як дома взяв. Догадавсь, та й вареники в шапку. Купив, та насплу втік. Найшов шапку на кілочку.

○

Нашему Ивану нигде нет талану. Бідному Савці нема спокою ні на печі, ні на лавці: на печі печуть, на лавці січуть. Така честь, як собаці в ярмарок: або всюди ганяють, або хазяїн до воза прив'яже.

○

Наши в поле не робеют, на печке не дрожат. На печі то й баба хоробра. Смілий, як за плотом. Еге, не такі сосни ми рубали! Хоч вовки кобилу з'їли, так ми воза не дали.

○

Нашла коса на камень. Наскочила коса на камінь. Наскочила кулага на врага. Наскочив чорт на біса. Хоч насподі лежатиму, та у вічі плюватиму. Добрий та на доброго наскочив: один другому не видасть. Катерина та Дем'ян посварились за

бур'ян, Катерина Дем'яну не попустить бур'яну.

○

Наш пострел везде поспел. Без нашого Гриця вода не освятиться. Де з маслом каша, там милість ваша. Де посій, там і вродиться.

○

Не будь тем, чем щи хлебают. Не будь тим, що лізе в тин. Не будь тим, що моркву рєє. Не будь тією людиною, що догори щетиною.

○

Не бывать бычком лягушке. Дмись не дмись — волом не будеш. З їжака не буде бика. Сова хоч під небо злетить, та все сова.

○

Не было печали — черти накачали. Не мала баба клопоту, та купила порося. Купив чорта з рогами на свою шию. Не було клопоту, так чорт надав. Не мала дівка лиха, так Каленика привела.

Не ваши-то сани подламуються! Не до тебе п'ється, не кажі «будь здоров». Не твоє мелеться. Хіба тобі дощ за шию лле?

○

Невестке в отместку. Кішку б'ють, а невістку докоряють. Якщо моя жінка шельма, нехай свині борошно їдять. Не купив батько шапки, нехай вуха мерзнуть. Барана стрижуть, а козлу навіжки дають. Нехай горшки б'ються на гончареву голову.

○

Невзначай к обеду приходит счастливый. Бач, невбачай та й понав.

○

Не в свои сани не садись. В чужий черевик ноги не сунь. Щоб лиха не знати, треба своїм плугом орати. Що попові можна, то дякові зась. Не всім туди рачки лізти, де зозуля кує. Швець знай своє шевство, а в кравецтво не мішайся. Не мішайся між чужі лика.

Не все коту масленица. Минулася котові масничка. Прийде і на пса колись зима. Носив вовк овець — понесли і вовка. Нема тієї курочки, що несла золоті яєчка. Чекайте, діти, прийде на вас осінь.

○

Не все сбывается, что обещается. Не все говорене — творене. Колись-то запряжем бичка та привезем гостинців санки. Казала, та не зав'язала. Казаному кінця нема. Казала кума—дам пшона, а в неї самої нема.

○

Не все то золото, что блестит. Не все те добре, що смакує. Блищить, як золото, а всередині болото. Буває, що й черепок блищить.

○

Не всякое лыко в строку. Не за всяку провину кием у спину. Помилка за фальш не йде.

○

Не гордись званием, а гордись знанием. Одержавши диплом, не думай, що ти вже агроном. Хвалися не ро-

дичами орлами, а своїми ділами.
Красна пташка своїм шір'ям, а лю-
дина своїм знанням. Не краса кра-
сить, а розум. Вихвалявся гриб гар-
ною шапкою, та що з того, як під
нею голови нема.

○

Не грази щуке морем, а нагому го-
рем. Лякали щуку, що в озері її то-
пить будуть. Мокрий дощу не бої-
ться. Не страши kota салом. Не стра-
щай вогню кочергою.

○

Не доела кумушка дев'яту шанеж-
ку. Третього хліба не доїв. Не зду-
жає третього хліба з'їсти. Із нехочу
з'їв три миски борщу. Із неохотою
вовк поросся з'їв.

○

Недомогаєт — дев'ятий хліб доедаєт.
Третій день, як лежить та дев'ятий
хліб кінчає. Хворий лежить та без
пам'яті хліб їсть. Двоє недужих сіли
та й хліб поїли. До муки — то мель-
ники, а до праці — хворі, братця.
Уморився, поки хліба наївся. Напав

нежить — ніде й кусок хліба не влечить.

○

Не жалей алтына — отдашь полтину. Лінивий двічі ходить, скупий двічі платить. Не жалій ухналя, бо підкову загубиш. Пожалієш личка — оддаси ремінчик.

○

Не за то волка бьют, что сер, а за то, что овцу съел. Не в тім діло, що кобила сива, а в тім, що не везе. Не тим хороша, що чорноброва, а тим, що діло робить.

○

Незваний гость хуже татарина. Непроханий гість гірше од татарина. Незваному гостю місце за дверима. Гарні гості, та не в пору. Прийшли непрохані, то й підем некохачі. Почастую тим чаєм, що ворота підпираєм. Де не просять, там києм виносять. Дорогі гості, та в середу трапились. Прийшов непроханий — підеш недякуваний. Під лихий час і кум за собаку.

Не знаєш, где найдешь, где потеряєш. Якби знав, де зпайду, то туди б пішов, а якби знав, де загублю, то туди б не пішов. Якби знав, де впав, то й соломки б підослав. Якби той розум спереду, що тепер ззаду. Якби ж знаття, що в кума пиття, то сам пішов би і дітей забрав.

○

Не зная броду, не суйся в воду. Не спитавши броду, не супься у воду. Не хапайся поперед невода рибу ловити. Не хапайся поперед батька в пекло, бо не знайдеш, де й сісти. Із сокирою не лізь туди, де пила не була.

○

Не к лицу бабке девичьи пляски. Згадала баба дівич-вечір. Згадала баба, як дівкою була. Старій кобилі не брикатися, сивій бабі не цілуватися. Жартувала баба з колесом, та в спицях застрягла. Оце тобі, бабусю, наука, не ходи заміж за опука.

○

Не мой воз, не мне его и везть. Не моє просо, не мої й горобці. Не їв,

то й ложок не буду мити. Не наше засипалось — не наше й мелеться.

○

Не мытьем, так катаньем. Не кием, то палицею. Не вмер Данило, болячкою вдавило. Хоч круть-верть, хоч верть-круть. Не вмер Гаврило, галушкою вдавило.

○

Не по коню, да по оглобле. Не по конях, так по оглоблях. Не того вина, кого дома нема. Кішку б'ють, а невістку докоряють. Хома не без ума: не б'є жінку, та тещу. Хто зробив, а йому окошилось. На кому гріх, а мужикові батіг. Іноді б'ють Хому за Яремину вину. Хто пив, а мене волочать. Горобці шкоду роблять, а синиця в спаш упаде. Хто винен, а мені попадетьсяя.

○

Не порок, что хвост короток: везла бы воз да кряхтела. Дарма, що в черепку: аби курка жарена. Дарма верба, що груш нема, аби зеленіла. Дарма ярма, аби воли були.

Не по хорошу мил, а по милу хорош. Не те гоже, що гоже, але те гоже, що миле. Не те гарне, що гарне, а що подобається. Хто милий, той красен.

о

Не прикидывайся казанской сиротой.
Не приставляйся мерзлим індіком.

о

Не рада курочка на пир, да за крылышко тащат. Не хоче курка на вечерниці, та несуть. Не хоче корова заміж, та її ведуть на налігачі. Кому весілля, а курці смерть. Не рада коза торгу, а курка весіллю, та мусять. Не радий хрін тертушці, а проте на кожній танцює. Не сам гвіздок лізе в стіну.

о

Не радуйся найдя, не тужи потеряв.
Знайшов — не скач, загубив — не плач.

о

Не родись красивым, а родись счастливым.
Не родися красна, а родися щасна. Не родися в платтячку, а ро-

дися в щастячку. Поганий на вроду, та гарний на вдачу. Не родись багатий та вродливий, а родись при долі та щасливий. Як буде доля, то буде й льоля. Хоч не почесний, але чесний. Хоч ряба й погана, та її доля кохана. Уродись та удайсь.

○

Не рой другому яму — сам в нее попадеш. Не копай іншому ями, бо сам упадеш. Хто іншим лиха бажає, сам лихо має. Не роби нікому того, що тобі не мило. Чого сам собі не зичиш, того і другому не жадай. На мою стріху мече, а на його паде.

○

Не смейся, горох, не лучше бобов. Не смійся, горох, не лучше квасолі,— розмокнеш та й лопнеш. Насміявсь голений стриженому. Насміявсь шолудивий голомозому. Сміється горщик з котла, а обидва чорні дотла. Мовчи, сяка, бо й ти така. Насміхався кулик з болота, та й сам туди заліз.

Не смейся чужой беде — своя гряде.
Не смійся, барило, сам кухвою ста-
неш. Смішки з попової кішки, а як
своя здохне, то й плакатимеш. Не ба-
жай другому лиха, коли й тебе скубе
стиха. З чужого злого учися свого.
Не смійся з другого, щоб тобі не було
того. Чуже лихо за ласощі, а своє за
хріп.

○

Не смыслит ни бельмеса. Ані дзень,
ані кукуріку. Ані «бе», ані «ме» не
знає. Ані до сака, ані до бовта,— ду-
рень вічний. Ані до ради, ані до
звади.

○

Не с той ноги, кума, плясать пошла.
Еге, це ти не в ті взувся!

○

Не суди — себя гляди. Сам блудить,
а інших судить. Пильнуй носа свого,
а не кожуха мого. Не бачить сова,
яка сама. Лучче б глядів свого носа,
ніж чужого проса. Завжди інших об-
мовляє, хто сам під носом бульку
має. Смішки з чужої лемішки —
своєї наколоти та й реготи.

Не суйся в волки с телячьим хвостом. Не рівняйся, свиня, до коня, коли шерсть не така. Куди орли літають, туди сороки не пускають.

○

Не так страшен черт, как его малюют. Не такий страшний чорт, як його малюють. Не кожне кусається, що з вусами. Показалась за сім вовків копиця сіна.

○

Не тогда собак кормить, как на охоту идти. Не тоді хортів годувати, як на вловн їхати. Не тоді коня сідлати, як треба сідати. Не тепер по гриби ходить,— восени, як будуть родить. Не тоді коневі вівса, як дивиться на пса. Не тоді меча шукати, коли треба потикати.

○

Не только свету, что в окошке. Не один Гаврилко, що в Полоцьку. Не один пес Гривко. Чи одна сорока білобока? Тільки й людей, що Хома в церкві? Хіба в світі одна вода, можна й абиде напиться.

**Не учи плясать — я и сам скоморох.
Не вчи плавати щуку, щука знає всю науку.**

○

**Не чванься, блин, не быть пирогом.
З їжака не буде бика. Казали лю-
ди — квач притикою не буде. Чи так,
чи не так, а не буде з риби рак. Із
свинячим писком та в пшеничне
тісто.**

○

**Не хочу в ворота, разбирай забор.
Сирого не їм, печеного не хочу, ва-
реного терпіти не можу. Командує,
як свиня мішком. В поле мене не
бери, бо у полі душно, вдома мене
не лишай, бо без тебе скушно.**

○

**Нечого на зеркало пенять, коли рожа
крива. Глянь на воду та на свою
вроду. Не допоможе ні мило, ні вода,
коли така врода. Кургузій що не
одягне, то все йому довге. Не бачить
сова, яка сама.**

Ни богу свечка, ни черту кочерга. Ні богові свічка, ні чортові шпичка. Ні богові свічка, ні чортові ладан. Не вміє котові хвоста зав'язати. Ні грач, ні помагач. Ні пава, ні гава. Ні з губи мови, ні з носа вітру. Ні сюди Микита, ні туди Микита. Не вміє шила загострити.

○

Ни в голову, ни под бок. Ні до печі, ні до речі. Не варт на віхоть. Ні вам, ні нам, ні добрим людям. Ні в кут, ні в двері. Ні до чобота закаблук, ні до черевика рант.

○

Ни в сноп, ни в горсть. Не варте на віхоть.

○

Ни в хомут, ни в шлейку. Ані на нитку, ані на верітку. Ні до плуга, ні до рала.

○

Ни с кожи, ни с рожи. Ні з очей. ні з плечей. Гарна, як свиня в дощ. Хороший, як Микитина свита навиворіт.

Ни стыда, ни совести. Нема тобі ні стыду, ні бриду. Стыда, як тій кобилі, що воза перекинула. Цим очам не перший базар, а вже третій ярмарок. У нього совісті, як у шолудивого поросяти. Псові очі продав. У вовка очей позича. У Сірка очей позичив та й байдуже. Поганому виду нема стыду. Погані очі все перелупають.

○

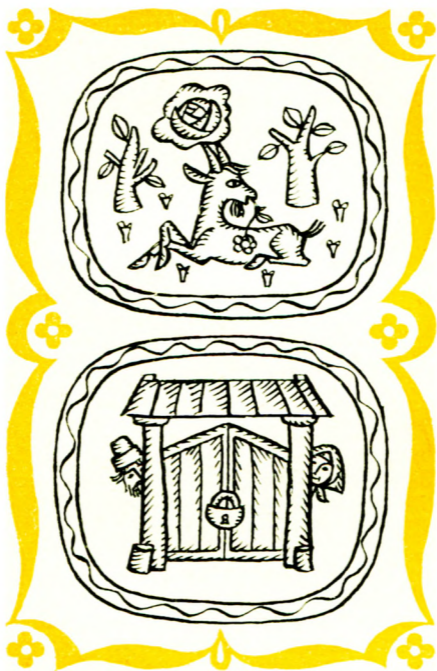
Ни спить, ни распороть. Ані пришити, ані прилатати. Ні продати, ні проміняти, краще було не брати.

○

Ни шагу, ни рыси, ни ходу, ни спотычки. Ані стій, ані погони. Ні взад, ні вперед. Хоч покинь, таке ледащо. Чи їде, чи ходить — на одне виходить. Скільки вб'єш, стільки в'їдеш. І не лежить, і не біжить.

○

Носится, как курица с первым яйцом. Носиться, як курка з першим яйцем. Носиться, як кіт з оселедцем. Носиться, як дурень з писаною торбою. Товчеться, як Марко по пеклу.

Пусти козла в огород

Товчеться, як дурепь із ступою. Товчеться, як чорт з бубном.

○

Нос — семерым рос, одному достался. Ну й ніс, для празника ріс, а ти в будень носиш. Ніс так ніс — як через Дніпро міст. Ніс, як за сім гривен сокира.

○

Нужен, как рыбке зонтик. Потрібне, як гусці ярмо на шию. Потрібний, як сироті трясця. Треба, як більма в оці. Треба, як болячки на лобі. Треба, як собаці чоботи влітку.

○

Обещанного три года ждут. По обіцянку на скорій шкапі поспішай. Чекай, собачко, здохне конячка, — матимеш м'ясо. Казав пан — кожух дам, та слово його тепле.

○

Ободрать, как липку. Обдерти, як липку. Обідрали до голої кістки. Обідрали до нитки. Здеруть, як з Сидорової кози. Обдерти, як барана.

Обули молодца из сапог в лапти. Впуталась, як Настя в постолі. Накрив мокрим рядном. Пошився в собачу шкуру. Пошився в дурні. Загнав на слизьке.

○

Овец не стало, так и на коз честь пала. Де не маєш співця — послухаєш горобця. Нема чобіт — взувай постолі. Нема хліба — їж пироги. Не прилетів соловей — нехай же іволга за його править.

○

Овчинка выделки не стоит. Шкурка вччинки не варта. Не буде з тої кози м'яса. Не буде з песького хвоста снта.

○

Один с сошкой, семеро с ложкой. До готового хліба знайдеться губа. Мельники до готової муки. Готовеньке і кішка з'їсть.

○

Одна корка, да и той подавился. Трапилось, як сліпій курці бобове зерно,— і тим подавилась.

Одна ласточка погоды не делает.
Один цвіт не робить вінка. Один кіл
плота не вдержить. З одної ягоди
немає вигоди.

○

Одного бьют, а другому наветки да-
ют. Одного скарання — десятьом по-
каяння. Одного мука — десятьом
наука. Овечку стрижуть, а баран
трясється.

○

Он в одно ухо влезет, в другое выле-
зет. То проноза — у мишачу дірку
пролізе. Це така, що вскочить і ви-
скочить. Рад би його піймати, та
слпзький.

○

Опять двадцать пять. Знов за рибу
гроші.

○

Осел воду возит, а козел бородкой
потряхивает. Кто діло робить, а хто
гави ловить. Той у бороні, а той у
стороні. Люди орать, а ми руками
махать.

Осел и в Києве конем не будет. Дурень до Києва, дурень і з Києва.

○

Остатки сладки. Коло кістки м'ясо смачніше.

○

Отвернясь не налюбуйся. Стань подивися — плюнь та й одступися. Така ладна, що як надвір вийде, то всі собаки брешуть. Ні людям показати, ні самому подивиться. Така гарна пика, що як виглянула з вікна, то три дні собаки гвалтували.

○

Отдаст на том свете угольками. Віддасть на тім світі уголям. Відбереш у песій голос. Бодай так рак світ бачив, як він оддасть. Віддасть на безрік.

○

От добра добра не ищут. Добра добувши, кращого не шукай. Не треба плахти, коли і в запасці гарно. Не кидай живого, не шукай мертвого. Хіба ревуть воли, як ясла повні?

От дохлого осла уши. Заробив на сіль до оселедця. Приніс з бублика шнурочка. Заробив води до хліба. Заробив три вирви в шию, а четверту навздогінці. Заробила Гапка чортового батька.

○

От нужды не перебирают. Пішовши в мир, приймай і тістом. Не криви писка біля чужої миски. За чужим столом не махай постолом. І печену рибку їв би.

○

Отольются кошке мышкены слезки. Одізвуться вовкові коров'ячі сльози. Прийде і на пса колись зима. Ловить вовк, ловить, а як вовка піймають, то шкуру здають. Носив вовк козу, аж понесли і вовка.

○

Отставной козы барабанщик. Сказано — велика птиця горобець. Великого пана дяця. Великої кошари свиня.

Од худого семени не жди доброго племени. Яке коріння, таке й насіння. Од доброго коріння добрий і пагонець одійде. Який росток, такий і паросток. З поганої трави лихе й сіно.

○

Пальца в рот не клади. Не клади пальця в рот, бо відкусить. Межи двері пальця не клади. Хоч прив'язи, то одгризеться. Це таке, що не вступить ні пішому, ні кінному.

○

Пень колотить—день проводить. Хоч і кожух м'ять, аби не гулять.

○

Первую мерлушку попу на опушку. Перший смушок попу на кожушок.

○

Плететься, як Івашкин лапоть. Лізе, як муха по смолі. Диба, як муха в сметані. Повертається, як ведмідь за горобцями. Злазяться, як мухи після морозу. Чвала, як неживий. Чвала, як три дні не їв. Ходив рак сім років по воду, та й прийшов додому,

та став через поріг перелазити, розлив та й каже: «Отак чорт скоро роботу бере».

○

Повадился кувшин по воду ходити — тут ему й голову сломить. Занадивсь кухоль по воду ходити, поки йому вухо не відламали. До часу дзбан воду носить. Повадився звір до скотини — попробує рогатини. Доходився, що й хвоста збувся. Унадилось решето гречку переводити.

○

Повинную голову меч не сечет. Покірної голови меч не йме. Винного двома батогами не б'ють. Як признався — розквитався.

○

Погладили — мутовкой по головке. Женили дрючком коло хати. Милує, як вовк барана. Сповідали Ілюху від п'ят до вуха.

○

По два горошка в ложку. Потрошку горошку — надалі буде. Багато — два грибки в борщ.

Поехал за море теленком, да воротился бычком. Ворона й за море літає, та дурна вертає. Дурний і в Києві не купить розуму.

○

Пожалел волк кобылу — оставил хвост да гриву. Пожалів вовк кобилу — zostавив хвіст та гриву. Жалів яструб курку, доки всю оскуб. Розжалобивсь, як вовк над поросям: від'їв ніжки та й плаче. Змилувався бог над раком та ззаду очі дав. Надарив бог зайця хвостом.

○

Поживем — увидим. Поживемо — побачимо. Що було — бачили, а що буде — побачимо. Що буде, то буде, а ти, Марку, грай. Побачим, що з того буде — чи торба, чи мішок. Побачимо, у чийого козеняти хвіст куціший.

○

Поймал бога за бороду. Зловив зайця за хвіст. Удалось і черв'яку на віку. Ухопив шилом патоки. Ухопив місяця зубами.

**Пока трава зазеленеет, кобыла око-
леет. Поки сонце зійде, роса очі ви-
їсть. Поки бабуся спече книші, в ді-
дуся не буде душі. Поки до бога, то
святі й очі видеруть.**

○

**Поклонисься и кошке в ножки. Тра-
питься на віку варити борщ і в гле-
ку. Усього на віку доведеться — й на
жлукті пообідать. Всього наживеш—
і Кузьму батьком назовеш. Як при-
йде лихо, то й дурневі вклонишся.**

○

**Полюбите нас черненькими, а бе-
ленькими всяк полюбит. Полюби
мене в чорній, а вже в білій полю-
бить і абихто. Полюби мене так, а з
грошима в'язне й дяк. Не тоді мені
лижи губи, як солодкі, а тоді, як гір-
кі. Побить — то й абихто знайдеться,
от інше діло пожалувати.**

○

**Полюбится сатана пуще ясного со-
кола. Кому — як мара, йому — як
зоря. Не кожна ж Ганна гарна. На-
йдеться купець і на дірявий гарнець.**

Поможет, как мертвому припарки.
Поможе, як мертвому кадило. Поможе, як попова молитва.

○

Помощники! Из чашки ложкой. До повної миски усі з ложками. Здібний, як віл до корита. Мельники до готової муки.

○

Понравился кобыле ременный кнут. Так мені вподобалось, як вовкові весільна пісня. Не мила та хворостина, що по очах біла. Скучає, як собака за києм.

○

По одежке протягивай ножки. По своєму ліжку простягай ніжки. Так кравець крає, як йому матерії стає. Тим рогом чухайся, котрим дістанеш.

○

Попал, как кур во щи. Впав у біду, як курка в борщ. Зав'яз, як собака в тину. Ускочив, як чорт у вершу. Ускочив, як жаба в жар.

Попасть впрасак. Зоставсь, як на цідилці. Ускочив у сливки.

о

Попасть пальцем в небо. Попав пальцем у небо. Попав кулею в пліт. Лучив у ворону, а попав у корову. Попав, як сліпий па стежку.

о

Попы — трутни: живут на плутни. У попа здачі, як у шевця остачі. Попа одним обідом не нагодуєш. Один чорт піц, що стрижений, що кудлатий, — усі люблять брати. У попа піст, а в зубах курячий хвіст.

о

Попытка не пытка, а спрос не беда. Спрос не біда, в карман не лізе. Купив не купив, а поторгуватися можна. Догнав не догнав, а погнатись можна.

о

Портит Ивашку белая рубашка. Забув віл, коли телям був. Казали люди: квач притикою не буде. Заліз у багатство — забув і братство. Забагатів Кіндрат — забув, де його брат.

Посади свинью за стол... Посади свиню за стіл, то вона й ноги на стіл. Дай курці грядку, а їй і городу мало. Пусти чорта в хату, то він і на піч залізе. Пусти пса під стіл, а він дереться на стіл. Дозволь собаці лапу на стіл покласти, то він і цілий вте-ребиться. Пусти осот в огород — огірків не буде.

○

По Сеньке и шапка, по Еремке колпак. По Савці свита. По сину шапка. На цім селі буде й ції.

○

Последнего и собаки рвут. На похиле дерево всі кози скачуть. Смирного і на тім світі б'ють. Пішого сокола і ворони б'ють.

○

После дождичка в четверг. На Миколи та й ніколи. Як на долоні волосся виросте. Це тоді буде, як рак свисне. Тоді то буде, як п'явка крикне. Це буде тоді, як у курки зуби впростуть. Завтра, як сонце вгріє. Тоді це буде, як дві неділі разом зійдуться. На Юрія о цій порі, як рак свисне на оборі.

**После драки кулаками не машут.
Після бійки кулаками не махають.
Повів коня кувати, як кузня згоріла.
Замкнув пан стайню, як коні вкralи.**

o

**Пословица не мимо молвится. Нема
приповідки без правди. Правду в
приказках шукай.**

o

**Поспешись — людей насмешишь.
Зробив наспіх, як насміх. Скорий по-
спіх — людям посміх. Зроблено спіш-
но, тому й вийшло смішно. Швидке
само на себе набігає. Прудко го-
нить — голову зломить. Поспішних
чорт хапає. Що скорє, то ледащо.
Швидкої роботи ніхто не хвалить.**

o

**По усам текло, а в рот не попало.
По бороді текло, а в роті сухо було.
Пожививсь, як пес макогоном. Коло
носа в'ється, а в руки не дається.**

o

**Похвалился да и подавился. Хвали-
лась, хвалилась, поки не звалилась.
Хто хвалиться, той кається.**

Пошел теленок медведя пугать. Дай бог нашому теляті вовка піймати. Лякає мишка кицьку, та з норі не вилазить. Ховали миші kota, та мертвого. Собака теж на вовка гавка, та сама хвіст піджимає.

○

Пошел черт по бочкам. Колотить так, наче чорт лозою. Замутив, як біс у виру.

○

Пошла по масло, а в печі погасло. Пішла по сіль, та й чорт насів. За море по зілля пішов. Поки найде, то й сонце зайде. Пішов багачеві по смерть. Пішов Опанас по горілку для нас, зачепився за пень та й простояв цілий день.

○

Пошли дурака богу молитися, так он и лоб расквасит. Пошли дурного богу молитися, він і лоба розіб'є. Пошли дурня по раки, а він жаб налапа. Дурень і в макітрі макогона зломить. Дурному нема гори, куди попав, туди й вали. Дай дурневі макогона, то він і вікна поб'є.

Пошли Савлы в Павлы. Загордилася свиня, що об панський тин чухалась. Дере голову, як попова кобила. Побраталася свиня з пастухом. Записався, як кошения в попелі. Пнеться, як жаба до гусяти. Поверх дерева ходить. Не чує пуна в череві. Не дми його в ус!

o

Привычка — вторая натура. Звичка— друга натура. Трясе цап бороду, бо так привик змолоду. Куди бик привикає, туди й завертає. Звик собака за возом бігти — побіжить і за саньми.

o

Приглянувся черт ягодкой. Чорт кого не підмане! Хіба не чорт, щоб не спокусив!

o

Прийти к шапочному разбору. Прийти на шапкобрання. У свинячий голос. Поки приберешся, то бояри й мед поп'ють. Прийшов — ні ситця, ні решітця.

Пристал, как банний лист. Прип'явсь, як реп'ях до кожуха. Пристав, як смола до кожуха.

○

Пришла беда — отворяй ворота. Біда біду знайде, коли й сонце зайде. Біда біду перебуде, одна мене — десять буде. Біда одна не ходить, а з собою ще й горе водить. Біда біду тягне. До лиха та ще лихо. Згине пуга — буде друга. Біда знайде, хоч у піч замажся. І на меду знайдеш біду. Горе — море, пий його — не вип'єш.

○

Проглотить-то хочеться, да прожевать-то лень. Ото й горе, що риба в морі. Ласа кішка до риби, та в воду не хоче лізти. О!.. Хіба стягтись та поволоктись? Казав чоловік — маку дам... Як принести води та мочить сухарі, то лучше поганяй до ями.

○

Проголодаєшся — хлеб достать догадаєшся Як схоче їсти — на гору вивезе. Прийде коза до воза. Навчить біда вареники (коржі з маком)

їсти. Вчи лінивого не молотом, а голодом.

○

**Продав дом, купив ворота, будем за-
пираться. Якось-то бог дасть: тато
хату продасть, собак накупить — ні-
хто й до хати не приступить. Розки-
даймо хлівець та нарубаймо дровець.
З божої волі продам штани, куплю
солі.**

○

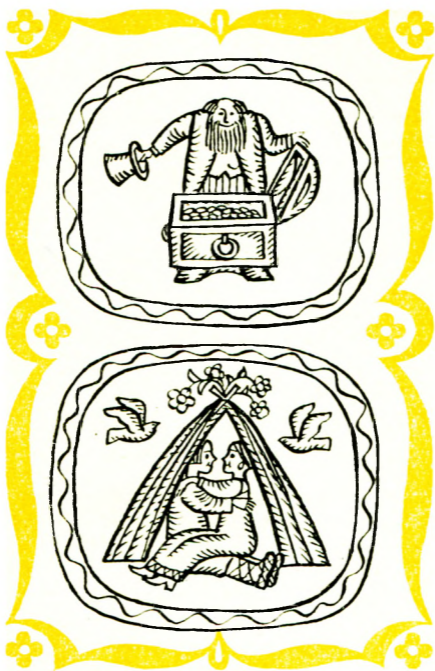
**Пропав, як швед под Полтавой. Про-
пав, як швед під Полтавою. Пропав,
як собака в ярмарку. Пропав, як
руда миша.**

○

**Пропав конь, так и оброть в огонь.
Пропав кінь — і узду кинь. Из'їв вовк
кобилу, хай і хомут їсть. Коли віл
пропав, пропадай і ярмо. Взяв чорт
корову, нехай же й теля візьме.**

○

**Пропав ни за понюшку табаку. Про-
пав ні за понюшку тютюну. Пропав
ні за цапову душу. Пропав карбова-
нець ні за копійку.**

С милым рай и в шалаше

Пропало у бабы трепало. Загубила сорока хвіст.

○

Прсят покорно, наступа на горло. Або дай, або видеру. Не даси з просьби, то даси з принуки.

○

Прошел огонь, и воду, и медные трубы. Перейшов уже крізь сито й решето. Не з одної печі хліб їв. Бував і на коні, і під конем. Бачив і горох, і сочевицю. Поспитав я вже і пня, і колоди. Не з одного колодзя воду пив. Був на покуті й під покуттям. Хват на всі заставки.

○

Птичка невеличка, да коготок востер. Ящірка маленька, та зуби гострі. Мале щеня, та гавкуче. Хоч маленька, та голосенька.

○

Птичьего молока только не хватает. Перепеличого сала тільки нема.

Пуганая ворона и куста боится. Битому й різку покажи, то він боїться. Полоханий заєць пенька боїться. Битому собаці кия не показуй. Куме, солома суне! Хто опарився на окропі, дмухає на холодну воду.

○

Пустить козла в огород. Просивсь вовк у пастухи, а свиня в городники. Такий сторож з вовка при вівцях, як з козла при капусті.

○

Пятая спица в колеснице. П'яте колесо до воза. Потрібний, як діра в мості. Потрібний, як собаці п'ята нога.

○

Работа не волк — в лес не убежит. Работа не ведмідь — у ліс не втече. Нехай на петрівку. Гуляй, тату, завтра свято. Сиди, Векло, ще не смеркло. Ще далеко Ілля, ще наряду і я. Сиди, Тетяно, бо ще рано.

○

Рада бы душа в рай, да грехи не пускают. Рада б душа в рай, та гріхи

не пускають. Рада б мама за пана,
та пан не бере. Є ложка, та в мисці
нема. Попросили б сісти, так нічого
їсти.

○

Рад дурак, что пирог велик. Обідян-
ка—цяцянка, а дурневі радість. Бре-
хун бреше, а дурень віри йме. Той
сказав на глум, а той узяв на ум.
Ворона літає, а дурень голову заді-
рає.

○

Разбирается, как свинья в апельси-
нах. Розбирається, як сліпий на
кольорах. Знається, як циган на вів-
цях: яка сива, така й сита.

○

Разом густо, разом пусто. Коли гу-
сто, а коли й пусто. Часом з квасом,
а порою з водою. Час на часу не сто-
їть. Воно як трапиться: коли середа,
а коли й п'ятниця.

○

Ранняя птичка носок прочищает,
а поздняя глазки продирает. Ранняя
пташка носок теребить, а пізня очи-

ці жмурить. Ранні пташки росу п'ють, а пізні сльози ллють. Рання пташка пшеничку клює, а пізня очиці дере. Хто пізно встає, тому хліба не стає.

○

Редко, да метко. Раз, та гаразд. Хоч раз, та попереду. Рідко, та їдко.

○

Ремесло не коромысло, плеч не оттянет. Що вмить, того за поясом не носить.

○

Ржаная каша хвалилась, что с маслом родилась. Гречана каша сама себе хвалить. Калина сама себе хвалить, що з медом добра. Хвалилася коза, що в неї хвіст довгий. Знайте нас: ми кислці, із нас квас. Великої кошари свиня. Він там великий, де малі вікна. Коза на горі вища від корови в полі. Хрін каже: «Я добрий з м'ясом», а м'ясо каже: «А я й без хрину добре».

Родня до полдня, а пообедать негде.
Родичів багато, та ніде пообідати.
Своїх багато, а як прийдеться топнеться,
то ні за кого й ухопитися. Рідня до півдня,
а як сонце зайде, сам чорт пікого не знайде.

o

Руки не протянешь, так с полки не достанешь.
Не терши, не м'явши, не їсти калача.
Поки не упріти, поти не уміти.
Не взявшись до сокири, не зробиш хати.
Печені голуби не летять до губи.

o

Рыбак рыбака видит издалека.
Свій свояка вгадає здалека.
Лисий лисого бачить здалека.
Собака собаці хвоста не одкусить.
Ханко з ханком знається.
Чорт чорта пізнав та й на пиво позвав.
Циган цигана на клячі не проведе.
Пес псові брат.

o

Рыльце в пушку. Пір'ячко на пиці.
Що ж, винуват, їв гуси! Покаявся злодій у ягодах.

Сам пашет, сам орет, сам и песенки поет. Сам п'ю, сам гуляю, сам сте-люся, сам лягаю.

o

Сапог скрипит, да в горшке не кипит. Чоботи риплять, а горшки без сала киплять. На позі сап'ян рипить, а в борщі трясця кипить. Хоч голій, та в поясі. Голе й босе, а голова в вінку.

o

Сапожник ходит без сапог. На те він і кравець, щоб подертий жупан носити. Не той пиво п'є, хто варить.

o

С больної головы на здоровую. З дурної голови на людську. Швець заслужив, а коваля повісили. На вовка неслава, а овець їсть Сава. Іноді б'ють Хому за Яремину виноу.

o

Светит, да не греет. Світить, та не гріє. У вола язик довгий, та говорити не може. Ведмедя не налигаєш. Хоч море велике, та вода не годиться.

Дурне сало без хліба. Хрін дешевий,
та що толку в тім. Сильний ведмідь,
а дуги не зігне.

o

Свиним рылом в калашный ряд. Із
свинячою мордою в бубличний ряд.
Свинячим писком та в пшеничне
тісто.

o

Свинья — борову, а боров всему го-
роду. Сорока — сороці, ворона — во-
роні, та й піде чутка. Це таємниця:
зна лиш свекруха, та зовиця, та я,
та ти, та дядько Мартин.

o

Свяжись с дураком — сам дураком
сделаешься. З дурнем зчепитись —
дурнем зробитись. Скоріше дурень
одурить розумного, як розумний дур-
ного на розум наведе. З дурнем по-
дружишся — свій розум втратиш. Од
дурня, як од ледачого чоловіка,—
полю вріж. З дурним пива не зва-
риш.

Связался черт с младенцем. Побратався собака з горобцем. Побраталася свиня з пастухом.

○

С глаз долой — из сердца вон. Як з очей, так і з думки. Чого очі не бачать, того серцю не жаль. Минулося — забулося.

○

Сделайся овцой, а волки готовы. Тихого та смирного і кури клюють. Хто ставється медом, того мухи злижуть. На похиле дерево усі кози скачуть.

○

Сделала дело — на свинью хомут одела. Чи не справу вчинив: на свиню хомут надів. Припасував лутку до дверей. Пришив кобилі хвіст, а у неї свій довгий. Купив хрону до лимону. Чи багато й наробила — корові за хвіст держалася.

○

Сегодня венчался, а завтра скончался. Ненадовго старий жениться. Оце

тобі, бабусю, наука, не ходи заміж за онука. Старому женитись — ніч коротка.

о

Сегодняшней работы на завтра не покидай. Що маєш робити — роби сьогодні, бо тільки один сир одкладний добрий. Краще тепер, як у четвер. Заднього не паси. Одклад не йде в лад.

о

Седина в бороду — бес в ребро. Сивина в голову, а чорт у бороду. Волос сивіє, а голова шаліє. І в старій печі дідько топить.

о

Седлай порты, надевай коня. Сип борщу, запрягай кашу, бо хутко треба на ярмарок. Кидай печене й варене. Ні їсти, ні пити — Прокопа женити.

о

Седьмая вода на киселе. Через дорогу навирисядки. Вони йому родичі — дідового сусіда молотники.

Сел, как рак на мели. Сів, як рак на мілкому. От тобі віз і перевіз. Уско- чив, як жаба в жар. Поправився вухом об землю. Упустив рака з рота. Сів, як на льоду. Уже йому увірва- лось. Маком сів.

○

Семи пядей во лбу. Розумний — дір- ки в носі. Тільки зірок з неба не ха- пає.

○

Семь бед — один ответ. Сім бід — один одвіт. Раз козі смерть. Чи раз батька вдарив, чи сім раз — однако- во. Більш як півкопи лиха не буде. Чи пан, чи пропав — двічі не вми- рати. Чи гріх, чи два, а вже не ви- держу.

○

Семь верст до небес и все лесом. Сім верст до небес і все пішки. Сім міш- ків гречаної вовни і всі неповні. На- пустив диму.

○

Семь пятниц на неделе. Сип борщу, подай кашу, неси пить. Захотілося — запрягайте, відхотілося — випрягайте.

Семь раз отмерь, один раз отрежь.
Тричі міряй, а раз одріж. Десять разів міряй, а раз утни. Скажеш — не вернеш, напишеш — не зітреш, відрубаш — не приточиш.

○

Сидит, как думный дьяк. Розсілась, як решетилівська толока. Розклавсь, як на балу. Розклавсь на покуті, мов турецький святий. Сидить, як гість на покуті. Сидить, як засватаний. Сидить, як чорт на грошах у болоті.

○

Сидит, надувается, три дня в лапти обувается. Оце надулась — наперед п'ятами обулась. Свою досаду почепи собі ззаду.

○

Скажешь курице, а она всей улице. Сказав кумі, а вона всій слободі. Секрет — далі базару не піде. Скоро з воріт, а тут і ріт. Ніхто не знає — тільки дід, баба і ціла громада.

○

Сказал, что отрубил. Сказала, як зав'язала. Сказав, як гвіздком прибив.

Сказка про белого бычка. Казка про білу козу. Ту ж саму тетерю й на вечерю.

○

Сказывает зайца в верше, щуку в капкане. Правда Сидорова, киселем млинці помазані, на паркані сушать-ся. Я бачив сім вовків, та й всі білі. Сороки колодязь перевернули. Толкуємось про ялові гуси, що на псарню літають та потроху молоканосять.

○

С камня лыка дерет. З піску мотузку суче. Вміє з чорного зробити біле.

○

С кем поведешься, от того и наберешься. З ким поведешься, від того й наберешься. З яким пристаєш, таким сам стаєш. Яку дружбу заведеш, таке й життя поведеш. Лихий доброго попсоє.

○

Скоро сказка сказывается, да не скоро дело делается. Одно — творити

язпком, а друге — перти плуга. Не так хутко робиться, як мовиться.

○

С красоти воды не пить. З краси не пити роси. Краси на тарілці не краяти, аби з нею господня була. Краси у вінку не посити. Не дивись на вроду, лише на пригоду. Як сорочка біла, то й жінка мила. Мальованим конем далеко не в'їдеш. Краснее личко — серцю неспокій.

○

«Сладки гусинные лапки». — «А ты едал?» — «Нет, а отец видал, как воевода едал». Присягалися слінці, що своїми очима бачили. Ти казав кажеш, а мій батько під корчмою чув. Мати на кладці прала, та там і чула.

○

Сладкого не досыта, горького не до слез. Смачного потрошку, щоб животик не болів. Нехай би бив, а то й через тин хотів перекинути.

○

Слезами горю не поможешь. Сльозами горя не здолаєш. Плачем лиха

не виплачеш. Не журись, а за діло берись. Журба сорочки не дасть.

○

С личка — яичко, а всередині болтун.
Червоне яблучко, а всередині черв'ячок. Капуста гарна, та качан гнилий. Верба товста, та всередині пуста.

○

Словно с печки свалився. Як з неба впав. Вискочив, як Кузьма з маку. Вихопивсь, як Пилип з конопель. Шубовсть, як чорт у воду. Земля репнула — й чорт вискочив.

○

Слово — сребро, молчанье — золото.
Мовчанка не пушить і черева не дме. Дурний як мовчить, то за мудрого сходить. Мовчи, глуха, менше гріха. В закритий рот муха не влізе. Менше говори — більше почувеш. Не завжди кажи те, що знаєш, а завжди знай те, що кажеш. Хто мовчить, той трьох навчить.

Слухом земля полниться. Чутка йде по всьому світу. Вісті не лежать на місці.

○

Слышал звон, да не знает, откуда он. Чуємо, що бовка дзвін, та не знаємо, де він. Чує, що дзвонять, та не знає, в якій церкві.

○

Смалчивай, невестка, сарафан куплю. Помовч, язиче, кашки дам. Чуй не чуй, бач не бач, а мовчи.

○

Смелость города берет. Чия відвага, того й перемога. Сміливий наскок — половина порятунку. Не дужий б'є, а сміливий. На смілого собака гавка, а боязливого рве.

○

Смерть за воротами не ждет. Смерть та родини не ждуть доброї години. Вмирати — не на вози збиратись.

○

С милым рай и в шалаше. Хоч хліб з водою, аби, милий, з тобою. Хоч

в одній льолі, аби до любові. Хоч
у курені, аби до серця мені. Хоч
борщ без сала, аби душа пристала.
Хоч ох, та вдвох. При своїй небозі
добре і в дорозі. Як люба дружина,
то люба й в ряднині.

○

С миру по нитке — голому рубаха.
З хати по нитці — сироті свитина.
З крихіток купка виходить, а з кра-
плинок море.

○

Смотрит, как баран на новые ворота.
Дивиться, як теля на нові ворота.
Дивиться, як чорт на попа. Дивить-
ся, як кошеня в каганець.

○

Снявши голову, по волосам не пла-
чут. Стявши голову, за волоссям не
плачуть. Байдуже ракові, в якому
його горшку зварять. Не до жартів
рибі, коли її під зябра зачепили. Не
до поросят свині, як свиня в огні.

○

Совесьть — что розвальни, садись и
катись. Поганому виду нема стиду.

Нашим очам не перший базар: гірше було, та перелупали. Позичив у Сірка очей, та й байдуже.

○

С одного вола трех шкур не дерут.
З одного вола двох шкур не деруть.
Вшиного двома батогами не б'ють.
З однієї липи двічі лико не деруть.

○

Сочтемся летом на бревнах. На тім світі оддам пиріжками. Зустрінемося у кушніра на кілочку, там і порахуємося.

○

Спесь — не ум. Чоловік гордий, як пузир водний. Гордість виїжджа верхи, а повертається пішки. Чим хто гордовитіший, тим дурніший.

○

Стал, как бык в стену рогами. Уперся, як баран у сіно. Уперся, як кілок у тин. Затявсь у волову шкуру. Ваша хата — мій верх. Становиться, як окунь проти води. Орать клепкою.

Станешь драться — станет платье рваться. Чужий лоб скубти, треба й свого паставляти. На війну йдучи по чужу голову, й свою неси.

o

Старая погудка на новый лад. Стару погудку та на нову дудку. Стара пісня — нові струни. Стара пісня по-новому співана.

o

Старого воробья на мякине не проведешь. Старого горобця на полові не обдуриш. Вовк старий не лізе до ями. Старого лиса тяжко зловити. Мудрий не дасться за ніс водити.

o

Старость — не радость. Старість — не радість, а смерть — не весілля. Старість не прийде з добром, коли не з кашлем, то з горбом. Старість іде і хвороби веде.

o

Старый друг лучше новых двух. Хто перший, той ліпший. Для приятеля нового не пускайся старого.

Старый конь борозды не портит.
Старий віл борозни не зіпсує. Старий
віл з борозни не зверне. Люблю Сив-
ка за звичай: хоч крекче, та везе.

○

Стерпится — слюбится. Звикне, то
й полюбить. Не підеш по добрій
волі — підеш по неволі. Куди бик
привикає, туди й завертає.

○

Столько правды, как воды в решете.
Така правда, як на вербі груші. Така
то правда, як пси траву їдять.

○

Стрелять из пушек по воробьям.
Йти на комара з дрючком, а на вов-
ка з швайкою. На муху з обухом.

○

**Стряхни его с плеч, а он на руки
лезет.** Я його униз, а він лізе на ніс.
Ти до його спиною, а воно до тебе
рилом.

○

**Счастливый к обеду, роковой под
обух.** Щасливому по гриби ходити,

а нещасному по лісу блудити. Шукають щастя тільки нещасливі. Щасливому сонце світить, а нещасному і місяць не заблісне.

○

Тех же щей, да пожиже влей. Хоч того самого, аби в іншу миску. Хоч гірше, аби інше. Нехай книш, аби не паляниця. Ту ж саму тетерю й на вечерю.

○

Тих, да лих. Тихо ходить, та густо місить. Ходить, як овечка, а буцькає, як баран. Тиха вода береги ломить.

○

Тише едешь — дальше будешь. Помалу їдь, а дальше заїдеш. Пішки нема замішки. Їдь помаленьку, а доженеш стареньку. Пішов батько навпростець — не скоро вернеться.

○

Толкуй, Макар, с п'яной бабой. Толкуй, Захаре, з бабою. Говори стовпу, а він стоїть. Що не скаже, то все півтора людського. З дурним розмова, як з вітром полова.

То не беда, что редка борода, был бы ус кольцом. Дарма верба, що груш нема,— аби зеленіла.

○

Трутням праздник и по будням. І будень, і неділя — все лінивому безділля. «А чом ви, хлопці, не орете?» — «Та, дядьку, свято!» — «Яке свято?» — «Чересло й леміш знято».

○

У всякого Федорки свои отговорки. На роботу йти для нього кара: заважає то сонце, то хмара. Не їв — зомлів, наївся — розболівся. Жать удень душно, а вночі кусаються комарі.

○

У дурака дурацкая и песня. Дурний дурне й торочить. Пізнаєш дурного по реготу. У дурного півня дурна й пісня. Пізнати з мови, якої хто голови. Дурний піп — дурна його й молитва.

○

У злой Натальи все люди каналы. Послухавши жука, завжди в гною будеш. Тим бочка смердить, чим налита. Дьогтяр і смердить дьогтем.

У страха глаза велики

Укатали Сивку крутые горки. Був кінь, та зїздився. Був голосок, та позички зїли. Був горіх, а став свистун. Був лісничим, а став нічим.

o

Укравши часовник, да «Услыши, господи, молитву мою». Молитву вимовляє, а про шахрайство гадає. І злодій просить бога, щоб украсти. Благослови, владико, здерти з бідного лико.

o

Умен: в решете воду носить. Він дуже розумний: решетом у воді зірки ловить. Розумний, як Федькова кобила. На льоду дурний хату ставить.

o

Умен поп Семен: книги продал да карти купил. Програв піп парафію. Заїла попа грамота. Доспівався піп до пустої церкви. Піп Наум навів бабу на ум: вона порося продала, а гроші попові віддала.

o

Ум хорошо, а два — лучше. Що голова — то розум, а дві краще. Що два, то не один.

У нас таких на пятачок пучок. У нас таких по сім на цибулю. Гляньте на його, чого він варт: сім гривен таких сотня.

о

У попа да захотел кутъи! У попа здачі, як у шевця остачі. Захотіли від кішки оладків — вона сама до їх ласа. Хотів ти з чорта солодкого м'яса!

о

У страха глаза велики. Страх має великі очі. У страха очі по яблуку. Хто боїться, тому в очах двоїться. Що сіре, те й вовк. Показалась за сім вовків копиця сіна. У лісі вовки впиють, а на печі страшно.

о

У Фили пили, да Филю и побили. За мое жито мене ж і бито. Нашим салом та по нашій шкурі. За твое добро кадук тобі в ребро.

о

Федот, да не тот. Та ж свита, та не так зшита. Усім козак, та чуб не так. Був би ангел, якби не роги. Був би лошак, та хвіст не так.

**Фик-фок, на один бок. Оце вшив —
два чоботи на одну ногу.**

○

**Хвалилась синица, что море зажжет.
Хвалилася коза, що в неї хвіст дов-
гий. Хвалилася вівця, що в неї хвіст,
як у жеребця, та ніхто тому не ві-
рив. Дай боже нашому теляті вовка
піймати. Рикнув віл на сім сіл.**

○

**Хватил медку из-под пчелки? А що,
занюхав табаки? Понюхав тертого
хріну? Дала бджола меду, аж пику
скривило.**

○

**Ходил черт за облаками, да оборвал-
ся. Були і в кози роги, та стерлися.
Була сила, та чорти поносили. Дове-
лося мішкові кошелем стати.**

○

**Хорошо поешь, да где-то сядешь. Ви-
соко літає, та низько сідає. Де вороні
не літать, а все на смітник сідять.
Хто вище злізе, дужче пада. Важко
піднятись, легко опуститись. Не ди-
вись високо — запорошиш око.**

Хоть горшком назови, только в печь не сажай. Називай хоч горшком, тільки в піч не став. Хоч біс, аби яйця ніс. Дарма, що в черепку, аби курка жарена. З перцем чи не з перцем, аби з добрим серцем.

○

Хотят коровку избыть да сережки купить. Хату обдирає та стіни лагодить. Розкидаймо хлівець та нарубаймо дровець.

○

Хоть дурен, да фигурен. На голові блищить, а в голові свистить.

○

Хоть за козла, хоть за попа, хоть за пень дубовый. Хоч за старця, аби не остаться.

○

Хоть разорваться, да не поддаться. Та вже хоч і рачки ліз, а свого доконав. Хоч насподі лежатиму, а у вічі плюватиму. Ані вбий, ані влий.

Хочется бабушке суслица, да губы жжет. Кортить бабі шкоринки, та не вкусить.

○

Чем богаты, тем и рады. Що хата має, тим і приймає. Чим маємо, тим і приймаємо.

○

Чем бы дитя ни тешилось, лишь бы не плакало. Нехай буде гречка, аби не суперечка. Нехай риба буде рак.

○

Чем в таз — лучше в нас. Їжте, а то вже трохи свиням не вилила. Черво — не дерево, роздасться. Хай краще живіт потісниться, ніж страва скиснеться.

○

Черная кошка между ними пробежала. Вони глек між собою розбили. Між ними чорт межу переорав. Договорились до синього пороху.

○

Черт Ваньку не обманет! Мудрий не дасться за ніс водити. Дідькові очі

промив. Мужик хитріший від чорта.
Його і в ступі не влучиш.

○

Чтобы рыбку съестъ, надо в воду лезть. Їв би кіт рибу, а в воду не хоче. В ліс не з'їздиш, то й на печі змерзнеш. Треба нахилитись, щоб з криниці води напитись.

○

Что, взял? Гриб съел? Покуштував в'юнового сала? Спіймав облизня? А що, занюхав табак? Ет, взяв, як вовк вівцю.

○

Что в лоб, что по лбу. Що раз батька в лоб, що два. Одна дяка, що за рибу, що за рака. Не вмер Данило, болячкою вдавило. Чи в камінь головою, чи каменем в голову. Хоч верть-круть, хоч круть-верть.

○

Что город, то и норов. У всякім подвір'ї своє повір'я. Що сторона, то новина. У всякої Пашки свої замашки.

Что Илья, то и я. Що громаді, те й бабі, те і бабиному сину. Що у людях ведеться, то й нам не минеться.

○

Что мне золото — светило бы солнышко. Сім год мак не родив і голуду не було. Не вродив мак — перебудемо й так.

○

Что посеешь, то и пожнешь. Як дбаєш, так і маєш. Де господар не ходить, там нивка не родить. Наори мілко та посій рідко, то й уродить дідько.

○

Что с воза упало, то пропало. Що з воза упало, те пропало. Що з горшка вибіжить, того не позбираєш. Щербатого горшка ніколи не направиш.

○

Что я вам, во щаж попался? Чи я вам у борщ начхав? Чи я вам місце пересиділа? Чи я тобі межу переорав?

**Чужая жена — лебедушка, своя —
попынь горькая. Чужі жінки як ма-
ківки, моя—як опуда. У чужу жінку
чорт кладе ложку меду.**

○

**Чужая одежда не надежа. Чужий ко-
жух не гріє. Краще своє латане, як
чуже хватане.**

○

**Чужим добром не разживешься. З чу-
жого добра не строїть двора. У чужій
кошарі овець не розведеш. Чуже
добро бере за ребро.**

○

**Швец Данило что ни шьет, все гни-
ло. Шие та поре та все ниткам горе.
Кував, грів, та на пшик звів. Воно б
дуже добре, та нікуди не годиться.
Ший, дівонько, дошиєш, то будем ви-
плутувати. Пекла — бодай катових
рук не втекла.**

○

**Шел бы воевать, да лень саблю вы-
нимать. Коли б, боже, воювати, щоб
шаблюки не виймати. Косить би ко-
сив, та коли б чорт косу носив. Гей,**

коли б оце вдома, на печі, та ще й у просі!

о

Шелком по рогоже не шьют. З осичини не роблять коліс. В криницю воду не носять.

о

Шила в мешке не утаишь. Шила в мішку не потаїш. Товкни у стіл — ножиці обізвуться. Крпй, ховай погане, а воно ж таки гляне. Брехнею світ пройдеш, а назад не вернешся. Вийде наверх, як олива на воді.

о

Шипка на ровном месте. Велике дабе. Велика цяця. Він там великий, де маленькі вікна. Свиня в наричниках — то вже й кінь. Велике діло — опеньки. Багато вас таких, та не всі вкупі.

о

Шуму много, а толку мало. Діла на копійку, а балачок на карбованець. Хвальби повнії торби, а в торбі нема нічого.

Ета кума не без ума. І ти, брате, із самих спинок. Ё-таки шпичка в носі. Розумна Парася на все здалася. Баба з кованим носом. Еге, ця на обидві кована! І шите й пороте знає. Ще й батька свого навчить.

○

Етот кус не для моих уст. Високі то пороги на наші ноги.

○

Я не такой, щоб поднять руки над головой да в воду бросаться. Хіба я на себе буду пеню волокти? А дудки, не піду я на ці шутки! Читай тому, хто не знає, а мені просто кажи. Не дам собі грати на носі. Не дам собі в піс дмухати. Не дам собі в кашу наплювати. На мені поїдеш—де сядеш, там і злізеш. На мені покасаєшся, як на їжаку. Що я, дурніший од попа?

○

Я про сапоги, а он про пироги. Я йому про цибулю, а він мені про часник. Ти йому про Тараса, а він півтораєта. Ти йому печене, а він тобі варене. Йй кажи овес, а вона

каже гречка. Ти йому про діло, а він тобі про козу білу. Я йому про індик, а він мені про кури дикі. Хто про Хому, а він про Ярему. І не говорю накриво — вона зараз цабе. Один за вісімнадцять, а другий без двох двадцять.

о

Я тебе сват, да ты-то мене хто? Я тобі не брат, ти мені не сват. Ти мені не Тетяна, я тобі не Савка. А що ви мені? Ні сіль, ні гречка.

З М І С Т

- 5 Вступне слово *Володимира Бойка*
- 20 **Потому идем вперед, что нас партия
ведет.
Наша партія могутя нас веде в ясне
майбутнє.**
- 28 **Пословица не мимо молвится.
Нема приповідки без правди.**

**РУССКИЕ
ПОСЛОВИЦЫ И ПОГОВОРКИ
(С украинскими соответствиями)**

С б о р н и к
*(На русском
и украинском языках)*

Видавництво «Дніпро»,
Київ, Володимирська, 42.

Редактор *З. Г. Коваль*
Художник *Ю. І. Крига*
Художній редактор *В. В. Машков*
Технічний редактор *О. І. Дольницька*
Коректори *О. С. Назаренко,*
А. В. Кудрявцева

Виготовлено на книжковій фабриці
«Жовтень» республіканського
виробничого об'єднання
«Поліграфкнига»,
Київ, вул. Артема, 23-а.

БФ 28535.

Здано на виробництво 16.X 1974 р.

Підписано до друку 14.II 1975 р.

Папір машинно-крейдяний.

Формат 70×108^{1/64}.

Фізичн. друк. арк. 2,5.

Умовн. друк. арк. 3,5.

Обліково-видавн. арк. 3,393.

Ціна 25 коп. Замовл. 600. Тираж 50 000.

25 коп.

